

3. Дейности, подпомагащи селскостопанското производство

3.1. Растителна защита

Във връзка с прогнозите за развитието на земеделските култури Националната служба за растителна защита (НСРЗ) към МЗГ осигурява информация за земеделските производители относно появата, развитието, плътността, степента на нападение по земеделските култури и растителната продукция на 261 болести, неприятели и плевели по земеделските култури и на естествените им регулатори.

Информация за употребените пестициди в страната дава следната таблица:

Таблица II.77.

Употребени пестициди на територията на Република България

(тона)			
Година	хербициди	инсектициди	фунгициди
2003	2 422	569	1 511
2004	2 670	598	1 650
2005	2 817	679	1 793

Източник: НСРЗ

Растителна защита при някои по-важни култури:

Растителна защита при пшеницата и ечемика

- **Борба с плевелите**

Причина за заплевеляването е използването на недостатъчно чист посевен материал, приложение на хербициди, несъобразени с видовия състав на плевелите, както и липсата на сеитбообръщение. През 2005 г. се запазва тенденцията на разширяване ареала на заплевеленост с житни, коренищни, кореноиздънкови и устойчиви на хормоноподобни хербициди плевели. Падналите наднормени валежи през май и юни доведоха и до по-високо вторично заплевеляване, констатирано в преджътвения период.

През отчетната 2006 г., поради по-продължителната зима и различното фенологично развитие на посевите борбата срещу широколистните плевели стартира в средата на март.

Остава като практика в повечето зърнопроизводителни райони да не се прилагат противожитни хербициди, което през 2006 г. доведе до двойно повишаване на площите заплевелени с житни плевели.

Таблица II.78.

Третирувани площи от пшеница и ечемик срещу плевели

(ха)			
Година	Общо третирувани	Срещу широколистни	Срещу житни
2004 г.	996 360	920 440	75 930
2005 г.	1 034 730	936 410	98 320
2006 г.	840 440	810 080	30 360

Източник: НСРЗ

Растителна защита при лозата

- **Мана, оидиум**

Падналите обилни валежи през 2005 г. в най-критичните фенофази от развитието на лозата “цъфтеж – грахово” провокираха последователни инкубационни периоди, което доведе до формирането на силен инфекциозен фон на болестта в много райони на страната.

През 2006 г. условия за покълване на зимните ооспори на *маната* и заразявания се създаха основно с падналите повсеместни валежи от втората половина на май. Критичните за заразяване фенофази от “цъфтеж до грахово зърно” преминаха при благоприятни за развитието на маната климатични условия и висок инфекциозен фонд, но в сравнение с миналата година, нанесените щети са по-малко и те няма да повлияят съществено върху добива на грозде.

Натрупаният силен инфекциозен фон от *оидиум* през предходните години и провокиращите климатични условия през 2005 г. доведоха до ранно проявление и разпространение на патогена по листа, реса и гроздове.

През първото полугодие на 2006 г. нападението от оидиум е по-слабо в сравнение с 2005 г.

Таблица II.79.

Третирани площи за мана и оидиум по години, спрямо общата площ на лозята с изведена растителна защита

(ха)			
Година	Обща площ с изведена растителна защита	Нападнати площи	Третирани площи
2003	79 540	72 270	73 660
2004	77 640	69 220	70 850
2005	80 760	74 920	73 610

Източник: :НСПЗ

- *Екскориоза (фома и фомопсис)*

През 2005 г. болестта продължи да разширява ареала на разпространение и степента на нападение, изключително в стари, лошо стопанисвани лозя. Климатичните условия бяха изключително благоприятни за развитието ѝ. Нападение е отчетено на 8 000 ха, а третирания (1-2 броя) насочени срещу този патоген са проведени едва на 1 376 ха, което представлява 17,2% от нападната площ.

През 2006 г. площите, с нападение от екскориоза намаляха, поради изкореняване на стари насаждения. Нападение е отчетено на 4 682 ха, но степента на проява продължава да нараства. Самостоятелно третиране е проведено само на 200 ха в Пазарджишка област.

Основни причини за увеличаване степента на нападение от екскориоза са:

- 1) Непровеждане на самостоятелни ранно-пролетни пръскания;
- 2) Натрупания инфекциозен фон, в стари и изоставени лозови масиви;

- *Шарен гроздов молец*

Продължава да е основен неприятел в лозята. През 2005 г. площите са завишени спрямо миналата 2004 г. Нападение е отчетено на 18 100 ха. Третирани са 14 440 ха, като средно са проведени 2,1 броя пръскания.

В много райони на страната през 2006 г. плътността от първо поколение на шареният гроздов молец е под прага на икономическа вредност. Нападение е отчетено на 12 420 ха, което е с 31,4% по-малко от предходната година, а третиране е проведено на 11 340 ха или 91,3% от общата нападната площ за 2006 г.

- *Лозова щитовка*

Запазва висока плътност в стари лозя и в лозя с нередовна растителна защита.

Намаление на площите с нападение е отчетено в някои райони на страната, поради изкореняване на стари лозя.

Таблица II.80.

Нападнати и третиранни площи за лозова щитовка

(ха)

2003 г.		2004 г.		2005 г.	
Нападнати площи	Третиранни площи	Нападнати площи	Третиранни площи	Нападнати площи	Третиранни площи
8 880	3 080	9 730	4 110	10 360	5 090

Източник: НСРЗ

Договореност, постигната в преговорите по глава 7 “Земеделие”

По отношение на искането на България, поставено по време на преговорите за присъединяване, за обявяване на територията на страната за зона свободна от пръстеновидно гниене по картофите, на заседание на Постоянния комитет по растително здраве на 27-28 октомври 2005 г. в Брюксел е гласувано и прието проекторешение на Европейската комисия, с което се предлага Република България да бъде призната за такава зона. На 6 декември 2005 г. Комисията прие Решение 2005/870/ЕО, с което призна България за зона свободна от *Clavibacter michiganensis*. Това решение дава основание България да бъде вписана като защитена зона от пръстеновидно гниене по картофите и по този начин ще даде право на България да изнася картофи за Европейската общност.

3.2. Торене

Минерални торове

Осигуряването на подходящ хранителен режим, съобразно изискванията на земеделските култури е проблем, който стои нерешен през последните години. Небалансираното торене, с превес на азота и с всички отрицателни последици от него, се налага вече като практика в страната. Това определя както нивото на добивите, получавани от отглежданите земеделски култури, така и качеството им.

Селскостопанските култури не бяха обезпечени с необходимите им хранителни вещества и през 2005 г. Общото количество на употребените минерални торове е най-ниско в сравнение с последните пет години. По данни на Районните служби за растителна защита (РСРЗ) в страната са употребени 159 506 тона като азот, 25 113 тона като фосфорен окис (P_2O_5) и 3 833 тона като калиев окис (K_2O). Сравнени със същия период на миналата година, употребата на азотни и фосфорни торове е намаляла съответно с 3,3% и 16%, а на калиевите торове се е увеличила с 22%.

Таблица II.81.

Употребени количества минерални торове в земеделието в тона и като кг/ха спрямо използваната земеделска площ

Година	Всичко		Азот		Фосфор (P_2O_5)		Калий (K_2O)	
	тона	кг/ха	тона	кг/ха	тона	кг/ха	тона	кг/ха
2001	178 734	38,06	167 962	35,77	8 474	1,81	2 298	0,49
2002	177 935	37,89	155 411	33,09	21 400	4,56	1 124	0,24

2003	167 607	35,71	140 930	30,03	23 874	5,09	2 803	0,60
2004	19 7980	37,18	164 958	30,98	29 904	5,61	3 118	0,58
2005	188 452	35,80	159 506	30,29	25 113	4,77	3 833	0,73

Източник: НСРЗ

Общият баланс на хранителните елементи продължава да е отрицателен за азота и силно отрицателен за фосфора и калия. Само през 2005 година, с произведената продукция от земеделските земи необратимо са изнесени 45 хил. тона азот; 74 хил. тона P_2O_5 и 242 хил. тона K_2O . Тези показатели за 2004 година са били 90 хил. тона азот; 93 хил. тона P_2O_5 и 300 хил. тона K_2O .

За реколта 2005 г. с азотни торове са наторени 94% от засетите с пшеница площи, с фосфорни – 8,97% и с калиеви 0,97%. Средно тези площи са получили по 85 кг/ха азот, 73 кг/ха P_2O_5 и по 21 кг/ха K_2O . Аналогично е торенето и на другите основни култури - тори се в зависимост от финансовото състояние на производителя, а не съобразно изискванията на културите. От Регионалните служби за растителна защита има сигнали за физиологични смущения в развитието на културите, дължащи се на недостиг на хранителни вещества.

Причините за резкия спад в потреблението на минералните торове през последните години са много, но най-съществени от тях са несъответствие в темпа на нарастване на цените на минералните торове и изкупните цени на земеделската продукция, ограничените финансови ресурси, с които разполагат земеделските производители и ниската ефективност на вложенията за торене поради нарушаване на технологията за отглеждане на селскостопанските култури.

Таблица II.82.

Наторени площи с азотни, фосфорни и калиеви торове – в хил. хектари и като процент от използваната земеделска площ

Година	Наторени площи с азот (N) (хил.ха)	Наторени площи с фосфор (P_2O_5) (хил.ха)	Наторени площи с калий (K_2O) (хил.ха)	% от използваната земеделска площ		
				N	P_2O_5	K_2O
2001	1 469	92	22	26,70	1,96	0,47
2002	1 586	69	13	29,78	1,46	0,26
2003	1 847	73	31	34,67	1,37	0,57
2004	1 758	97	29	32,97	1,81	0,54
2005	1 833	129	47	34,81	2,45	0,89

Източник: НСРЗ

За култури, реколта` 2005 с азотни торове са наторени 1832,6 хил.ха, като средно на хектар наторена площ се падат по 82 кг азот. Площите, наторени с фосфорни торове са се увеличили на 129,1 хил.ха – по 79,4 кг P_2O_5 и с калиеви торове – 47,2 хил.ха - по 9,13 кг K_2O .

Данните за разпределението на торовете по култури показват, че най- голяма част от наторените с азот площи се заемат от пшеницата, следвана от ечемика, слънчогледа и царевицата. Фосфорно торене е приложено в най-голяма степен при пшеница, слънчоглед, царевица и картофи, а калиево – при картофи и слънчоглед. При останалите култури са торени под 10% от засетите площи.

Оборски тор

Макар да е увеличена употребата на оборския тор, той все още не се използва пълноценно. През 2005 г. са оползотворени 210 хил. тона оборски тор, като са наторени приблизително 10 620 ха. Наторени са предимно картофи – 4 230 ха , зеленчуци - 1 590 ха, бостан – 1 070 ха, трайни насаждения – 1 640 ха, царевица - 360 ха.

Таблица II.83.**Използвани количества оборски тор и наторени площи**

Година	Използван оборски тор хил. тона	Наторени площи ха
2001	282	13 900
2002	241	11 930
2003	164	6 860
2004	118	5 080
2005	210	10 620

Източник: НСРЗ

Неоползотворяването на оборския тор, освен че лишава почвата от необходими хранителни вещества и микроорганизми, води и до замърсяване на околната среда при неправилно съхранение. Показателни са резултатите от проведения вътрешноведомствен мониторинг за съдържание на нитрати в поливни води. През 2005 бяха анализирани общо 184 броя проби от води за съдържание на нитрати. В 83 проби - 45% от общия брой са доказани нитрати над пределно допустимите количества (ПДК). Замърсяването варира от 2 до 20 пъти над ПДК.

Замърсяването на водите с нитрати може да бъде причинено от точкови или дифузни източници – например неправилно съхранение на оборски тор, липса на съоръжения за съхранение, неправилно управление на органичните и азотсъдържащите минерални торове.

От силно намалената и небалансирана употреба на минерални и органични торове, освен спад на добивите и влошаване качеството на произведената продукция, се наблюдава и нарушаване на естественото равновесие между формите на хранителните вещества в почвата и намаляване на плодородието ѝ, изтощаване на почвените резерви, неблагоприятни екологични последици, дължащи се на дисбаланс на хранителните елементи и отстраняването им от естествения кръговрат на веществата.

3.3. Земеделска техника

Представа за състоянието на подвижната техника в земеделието дава информацията, обобщавана от Контролно техническата инспекция (КТИ) към МЗГ.

Таблица II.84.**Земеделска и горска техника в страната през 2005 г.**

№	Вид машина	Регистрирана техника към 31.12.2005 г.	Техника, преминала годишен техн. преглед	Възраст на техниката		
				до 7 г.	от 8 г. до 10г.	над 10 г.
1	2	3	4	5	6	7
	ГРУПА А					
1	Верижни трактори	2 323	1 221	32	18	2 273
2	Колесни трактори	32 307	27 147	2 907	1 292	28 108
3	Самоходни шасита	1 344	995	14	29	1 301
4	Друга самоходна техника	1 388	1 401	208	70	1 110
5	Тракторни ремаркета	16 851	11 753	187	372	16 292
6	Горска техника	720	552	36	30	654
	ГРУПА Б					
7	Зърнокомбайни	8 318	6 736	998	381	6 939
8	Самоходни силажкомбайни	429	317	5	4	420
9	Други самоходни машини	1 156	764	32	21	1 103
	ГРУПА В					
10	Машини за сеитба и садене	13 079	8 362	1 570	785	10 724
11	Машини за торене и растителна защита	5 797	4 183	1 043	348	4 406

№	Вид машина	Регистрирана техника към 31.12.2005 г.	Техника, преминала годишен техн. преглед	Възраст на техниката		
				до 7 г.	от 8 г. до 10г.	над 10 г.
1	2	3	4	5	6	7
12	Фуражоприбиращи и фуражопреботващи	8 714	5 496	1 307	523	6 884
14	Почвообработващи	48 439	30 898	4 359	2 422	41 658
15	Сушилни и други	345	244	55	44	276
16	Зърно- и семепочистващи	1 979	1 323	80	62	1 837
17	Машины за поливане	818	423	115	25	678
18	Горска техника	577	553	207	29	341

Източник: КТИ

Данните показват увеличение на броя на селскостопанските машини през 2005 г., които са на разположение в страната, както и нарастване на дела на техниката, която отговаря на критериите за годност за експлоатация.

Таблица II.85.

Земеделска и горска техника – изменение през 2005 г. спрямо 2004 г.

Видове машини	Регистрирана техника - изменение 2005 спрямо 2004 г. - %	Техника, преминала ГТП - изменение 2005 спрямо 2004 г. - %
ГРУПА А		
Верижни трактори	-1,32%	-4,08%
Колесни трактори	+20,10%	+10,40%
Самоходни шасита	+19,25%	+9,70%
Друга самоходна техника	+19,76%	+32,92%
Тракторни ремаркета	+9,76%	+26,81%
Горска техника	+6,51%	+17,45%
ГРУПА Б		
Зърнокомбайни	+4,20%	+3,81%
Самоходни силажкомбайни	-7,54%	-3,94%
Други самоходни машини	+5,47%	+4,37%
ГРУПА В		
Машины за сеитба и садене	+6,67%	+3,72%
Машины за торене и раст. защита	+24,37%	+14,23%
Фуражоприбиращи	+11,03%	+11,19%
Почвообработващи	+10,63%	+5,41%
Сушилни и други	+12,95%	+28,42%
Зърно- и семепочистващи	+1,59%	+2,80%
Машины за поливане	+13,30%	+6,82%
Горска техника	+32,95%	+29,51%

Източник: КТИ

Наблюдава се положителна тенденция на увеличение на дела на техниката в диапазоните възраст до 7 г. и от 8 до 10 г. за сметка на намаление на дела на техниката на възраст над 10 г.

Таблица II.86.

Относителния дял на селскостопанската техника по възраст за 2004 г. и 2005 г.

Вид машини	Общо регистрирана техника		в т.ч:					
			до 7 години		от 8 до 10 г.		над 10 г.	
	%		Дял - %		Дял - %		Дял - %	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
ГРУПА А								
Верижни трактори	100	100	1,10	1,38	0,59	0,77	98,30	97,85
Колесни трактори	100	100	8,54	9,00	3,97	4,00	87,49	87,00
Самоходни шасита	100	100	1,51	1,04	1,24	2,16	97,25	96,80
Друга самоходна техника	100	100	10,53	14,99	4,57	5,04	84,90	79,97
Тракторни ремаркета	100	100	0,40	1,11	2,38	2,21	97,23	96,68
Горска техника	100	100	0,59	5,00	3,99	4,17	95,41	90,83
ГРУПА Б								
Зърнокомбайни	100	100	10,33	12,00	4,30	4,58	85,37	83,42
Самоходни силажкомбайни	100	100	1,08	1,17	0,43	0,93	98,49	97,90
Други самоходни машини	100	100	2,10	2,77	1,37	1,82	96,53	95,42
ГРУПА В								
Машини за сеитба и садене	100	100	13,38	12,00	5,19	6,00	81,44	81,99
Машини за торене и раст.защита	100	100	16,28	17,99	7,02	6,00	76,70	76,00
Фуражоприбиращи	100	100	13,63	15,00	3,75	6,00	82,62	79,00
Почвообработващи	100	100	8,85	9,00	5,03	5,00	86,12	86,00
Сушилни и други	100	100	10,54	14,67	3,61	11,73	85,84	73,60
Зърно- и семепочистващи	100	100	4,16	4,04	2,05	3,13	93,79	92,82
Машини за поливане	100	100	12,05	14,06	3,05	3,06	84,90	82,89
Горска техника	100	100	18,20	35,88	4,38	5,03	77,42	59,10

Източник: КТИ

3.4. Поддържане на база данни и провеждане на политика по управлението и използването на почвените ресурси

Основата, върху която се развива земеделието на всяка страна са почвените ресурси. Природното разнообразие на почвената покривка в страната предоставя уникален шанс за многообразно и по тази причина устойчиво развитие на селскостопанското, горскостопанското и рекреационното ползване на почвените ресурси.

Тази природната пъстрота на почвено-климатичните ресурси изисква природосъобразна политика в тяхното управление и използване, с цел получаване на евтина, екологично чиста и пазарно конкурентна земеделска продукция. По отношение на количеството земя на глава от населението този ресурс е твърде ограничен, което предполага ефективното му използване и опазване.

На тази база основна цел на МЗГ, в лицето на Изпълнителната агенция по почвените ресурси, е управлението на почвените ресурси, което представлява глобален проблем и е свързано със създаване на правила и механизми, на базата на информация за почвените ресурси и прилагане достиженията на науката, за оптималното им ползване и опазване на екологичните им функции. Това изисква прецизиране на земеделските култури при избор на място за тяхното отглеждане, оптимален размер на площите, минимизиране на обработките, избор на подходяща техника и хранене на растенията и може да бъде постигнато чрез изграждане, поддържане, актуализиране и обогатяване на Географската информационна система (ГИС) като отворен динамичен и оперативен програмен модул за таблична, графична и текстова информация за продуктивните, екологичните и технологичните качества на земеделските земи.

Обслужването на екологичните проекти, свързани с ерозия, нитратно замърсяване на подпочвените води, необлагодетелствани райони, както и необходимите мелиоративни мероприятия по премахване на почвена киселинност се извършват на базата на наличната официална информация за почвените ресурси, обработена в зависимост от предназначението за нейното ползване.

На базата на наличната информация за почвената покривка и климатични данни, Агенцията определя екологично-хомогенни територии за отглеждане на различни култури на ниво землище и община. Целта е оптимизиране на земеделското производство и снижаване на разходите.

Агенцията изготвя почвено-климатични характеристики за изграждане на трайни насаждения при ползване на кредити от Фонд "Земеделие", както и характеристика за създаване на лозови масиви за производство на качествени вина. Непрекъснато нараства броят на собственици, ползватели, арендатори на земеделски земи, за които е изготвена подробна информация за почвените ресурси по Програмата САПАРД и ДФ "Земеделие" за отпускане на микрокредити. През 2004 г. тази информация обхваща 256 землища, през 2005 г. броят им е 432, а само за първото полугодие на 2006 г. – 270 землища.

Същевременно с това намалява броят на експертизи, извършвани при промяна на предназначението на земеделските земи – през 2004 г. броят им е 85, през 2005 г. – 22.

Ежедневно се извършват консултации и справки на граждани относно продуктивните, технологични и екологични качества на земеделските им земи.

През 2005 г. се експериментира приложението на сателитни снимки с висока разделителна способност за актуализиране и детайлизиране на почвено-картографската информация и отделянето на земеделски площи по устойчиви репери и култури.

Приоритетите в дейността на Изпълнителната агенция по почвените ресурси за 2006 г. са свързани с подготовката за прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС след присъединяването на България към Общността.

Дейността на ИАПР през 2006 г. обхваща две основни направления:

1) Изграждане на геоинформационна система за почвените ресурси, включваща графична, таблична и текстова информация за продуктивните, технологичните и екологични качества на почвената покривка с цел осигуряване на официална информация на физически и юридически лица, както и държавни управленски структури, водеща до оптимално ползване на земеделските земи и получаване на качествена и конкурентноспособна продукция.

2) Векторизиране от ортофотоизображения на физически блокове във връзка с изграждане на Система за идентифициране на земеделски парцели, основа при изграждане на интегрирана система за администриране и контрол към Разплащателна агенция и дейността по използване на субсидиите от ЕС.

Приоритет в дейността на Агенцията за 2006 г. е работата по изграждане на Системата за информация за земеделските парцели (СИЗП). В изпълнение на ангажиментите на МЗГ по първи стълб от ОСП – директни плащания и пазарна подкрепа на земеделските производители, ще бъдат векторизирани на базата на ортофотоизображения физическите блокове на земеделските земи, основа за идентификация на фермерски парцели и последващото им администриране и контрол.

По втори стълб – политика за развитие на селските райони, по първа приоритетна ос - конкурентноспособност на земеделското и горското стопанство, ГИС за почвени ресурси ще осигурява информация за продуктивните, екологичните и технологични качества на земеделските земи, основа за оптималното им ползване.

Агенцията ще поеме обслужването с информация за почвените ресурси на Националната агро-екологична програма за България.

По втора приоритетна ос – управление на земите и подобряване на околната среда, Агенцията ще предоставя информация, свързана с агроекологични мероприятия, залесяване, борба с ерозията, Нитратната директива и биологично земеделие.

3.5. Ветеринарно дело

3.5.1. Здравеопазване

През 2005 г. са констатирани следните особено опасни вирусни инфекции, които са с важно икономическо значение за страната – 1 огнище на псевдочума по птиците в с. Крушовица, община Мизия, регион Враца и 5 огнища на Класическа чума по свинете (КЧС) при дивите прасета в 3 региона - Варна, Перник и Русе. Европейската комисия забрани износа на живи птици, месо и продукти за страните - членки на ЕС, от регион Враца. Забраната нямаше икономически измерения, тъй като от региона не се осъществява износ за ЕС. Поради извършване в Р България на профилактична ваксинация против КЧС, в държавите-членки на ЕС не се изнасят живи свине, месо и продукти от тях.

През 2005 г. на територията на страната са регистрирани 11 огнища на бяс, 3 - на антракс, 15 - на лептоспироза при свине, 12 - на лептоспироза при говеда и др., които не са със съществено икономическо значение.

Забранена беше ваксинацията с жива ваксина щам К на домашните прасета, отглеждани в РБългария. От 01.09.2005 г. до 31.12.2005 г. ваксинацията на новородените прасета се извършва с маркерна ваксина.

Съгласно изискванията на ЕС беше забранено извършването на ваксинация срещу КЧС на домашни прасета. Разрешено е само ваксинация на дивите прасета с жива орална ваксина.

Във връзка с усложнената епизоотична обстановка по отношение високопатогенната инфлуенца по птиците в съседни на РБългария страни (Румъния и Турция) се наложи Националната ветеринарномедицинска служба (НВМС) да предприеме мерки, съгласно изискванията на Регламент 734/2005 за недопускане проникването и разпространението на вируса в страната. Допълнително бяха увеличени пробите за изследване на домашни и диви птици и бяха предприети мерки за контрол в рисковите региони, граничещи с р. Дунав и Черно море.

До края на 2005 г. не е констатиран случай на високопатогенна инфлуенца при домашните и диви птици. Във връзка с инфлуенцата по птиците в края на м. август 2005 г. в гр. Враца е проведено симултативно обучение под ръководството на експерти от Главна дирекция САНКО, по отношение клиниката, взимането на проби за лабораторно изследване, изпращане на пробите, диагностика на пробите и ликвидирането в случаите на възникване на огнище. Отпечатана е и разпространена листовка в 200 000 екземпляра с указания за предпазване на хората и животните.

Хармонизация на ветеринарното законодателство със законодателството на ЕС

През 2005 г. приоритет в дейност за НВМС е работата по хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС във ветеринарномедицинската област, в резултат на което е приет Закона за ветеринарномедицинската дейност. Той представлява законовата рамка за приемането на цялостното европейско ветеринарно законодателство.

Към полугодieto на 2006 г. са приети от Колегиума на МЗГ общо 50 броя нормативни актове, 47 Наредби и таблици за съответствие с европейското законодателство са изпратени до ГД САНКО.

През 2005 г. експерти от НВМС участват в 4 мисии на ЕС (ГД САНКО), 3 Партньорски проверки и 1 мисия на Службата по Безопасност и Контрол на Храните (FSIS), САЩ. Проверките на мисиите на ЕС са в следните направления:

- Оценка на прилагането на някои мерки на ЕС за ликвидиране, контрол и профилактика на спонгиформната енцефалопатия по говедата (СЕГ) и системата за контрол в сферата на храненето на животните;
- Преструктурирането на предприятията за производство на храни и извършването на проверки в областта на здравеопазване на животните;

- Оценка на дейностите по хуманно отношение към животните и оценка на контрола на остатъци и замърсители в живи животни и продукти от животински произход, включително контрола на ветеринарномедицинските продукти;
- Оценки по въпроси на преработвателните предприятия;

Проверката на Службата по Безопасност и Контрол на Храните (FSIS), САЩ извърши първоначална оценка на българската система за контрол в предприятията за производство на месни и птичи продукти.

Във връзка с хармонизиране на българското ветеринарномедицинско законодателство с това на ЕС в областта на хуманното отношение към животните, през 2005 г. са осъществени следните по-важни дейности:

- Ратифицирана е Конвенцията на Съвета на Европа за защита на животните при международно транспортиране;
- Изработен е Наръчник за хуманно отношение към животните по време на транспорт и клане, отпечатан в 5000 книжки за свободно разпространение по проект на Програма САПАРД;
- Популяризира се Общата селскостопанска политика на ЕС и законодателството, свързано със защитата на животните;
- Разработени са Инструкция за регистрация на ферми за кокошки - носачки и чек-лист на национално ниво за извършване на проверки в свиневъдни стопанства.

3.5.2. Идентификация на животните и регистрация на животновъдни обекти.

В началото на 2006 г. е изготвена нова наредба за идентификация на селскостопанските животни. В нея е транспонирано европейското законодателство, касаещо идентификацията на животните. Подготвена е инструкция към наредбата. Създадена е нова организация на разпределението на ушните марки, с която ще се избегнат периодите на недостиг на ушни марки.

Подменена е базата данни EUROVET – в момента се работи в WorldVet. Достъпът до новата програма е чрез интернет и в нея има данни освен за едри преживни животни (ЕПЖ) и за дребни преживни животни (ДПЖ) и свине.

През месец май започна инвентаризация на наличните в страната ЕПЖ, ДПЖ, свине, еднокопитни и др. животни. Целта е да се уточни кои животни са налични в момента по номерата на ушните им марки. Инвентаризационните описи се използват за въвеждане на данните за ДПЖ и свине, както и за корекции в базата за ЕПЖ.

До края на 2007 г. предстои издаване на паспорти на всички еднокопитни животни.

Съгласно Регламент 21/2004, от 1.01.2008 г. електронната идентификация е задължителна за всички ДПЖ.

3.6. Сортоизпитване, апробация и семеконтрол

Контролът на производството, заготовката, разпространението и търговията на посевен и посадъчен материал, сертификацията му и одобряването на категорията търговски семена се извършва от Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол (ИАСАС).

Приоритетите в работата на Агенцията за 2005 г. бяха в следните насоки :

1. Пълното хармонизиране на българското законодателство с Европейското в областта на семената и посадъчния материал.

През 2005 г. продължи дейността от предните години по хармонизирането на законодателството с това на Европейския съюз. Бяха изготвени и представени в Главна дирекция "САНКО" на Европейската комисия шест Таблицы за съответствие с правото на Европейския съюз, а именно:

- за Директива 2002/56 - търговия със семена от картофи;
- за Директива 2002/55 - търговия със семена от зеленчукови култури;
- за Директива 2002/57 - търговия със семена от влакнодайни и маслодайни култури;
- за Директива 66/401 - търговия със семена от фуражни култури;
- за Директива 66/402 - търговия със семена от зърнени култури;
- за Директива 98/56 - търговия с декоративен размножителен материал;
- за Директива 92/33 - търговия със зеленчуков посадъчен материал.

През годината бяха разработени и приети от Колегиума на министерството на земеделието и горите следните наредби:

- Наредба за условията и реда за одобряване на лаборатории и за извършване на лабораторни анализи за посевни качества на семена, за определяне здравето състояние на семената и посадъчния материал.
- Наредба за условията и реда за получаване и отнемане на разрешение за сортоизпитване за биологични и стопански качества и удостоверение за сортоизпитвател.
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 61 от 2003 г. за производство и търговия на посевен материал от картофи - въвеждаща пълно Директива 2002/56/ЕО.

2. Подобряване на административния капацитет чрез използване на различни форми за специализирано обучение на експертите в агенцията. Обновяване на селскостопанската техника в териториалните звена (ТЗ) по сортоизпитване.

3. В областта на сортоизпитването:

- включване на Официалната сортова листа на Република България в Общия каталог на Европейския съюз;
- разширяване на сравнителната колекция за отделните видове земеделски култури;
- създаване на условия за признаване и приемане на Р България като официален офис за сортоизпитване към ЕС за патентна закрила на определени видове култури;
- описание на националния генофонд с цел включване на сортовете в Общия каталог на Европейския съюз;
- изграждане и оборудване на база за краткосрочно и дългосрочно съхранение на семената за сравнителна колекция и семената от сортовете стандарти;
- програмно обезпечаване, оценката на сортовете и създаване на условия за прилагане на математическата обработка на данни от сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност (РХС) и биологични и стопански качества (БСК).

4. В областта на сертификацията на посевен и посадъчен материал:

- усъвършенстване на контрола при производството и търговията на посевен и посадъчен материал;
- преакредитация на "Централна лаборатория" на ИАСАС към ИСТА с оглед оправомощаване на Агенцията за издаване на международни сертификати за партиди семена, предназначени за търговия в трети страни;
- изграждане и въвеждане в действие на софтуерна система за сертификация на семена и посадъчен материал във връзка с документирането на сертифицираните партиди семена, поддържане на база данни и чрез информационна мрежа за обмен на информация между централния офис на Агенцията и териториалните ѝ звена.

През 2005 г. дейностите по сортоизпитване са насочени в следните основни направления:

- Експертиза по същество на сортовете за различимост, хомогенност и стабилност (РХС) с цел издаване на сертификат на сорта за правна закрила в страната по Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни и/или с цел вписването на сорта в Официалната сортова листа на Р България.
- Изпитването на сортовете за биологични и стопански качества (БСК), както и за други видове изпитвания (предварително, агроекологично, демонстрационно производство) с цел вписването им в официалната сортова листа.
- Последващ контрол (грунтов контрол) за проверка на сортовата чистота и сортовата автентичност.
- Изготвяне на апробационни описания на всички новопризнати сортове, както и подробни описания за нуждите на грунтового контрол.

През 2005 г. в опити за РХС бяха заложени общо 1 777 сорта, хибриди и линии, като 405 от тях са по договори за сортоизпитване, а останалите 1 372 са включени в опитите като сравнителна колекция за доказване различимостта на заявените нови сортове.

Най-голям брой сортове и хибриди са изпитвани при полските култури – 1 459 бр., от които 338 сорта за РХС и 1121 сорта бяха в сравнителна колекция. От тях най-голям е броят при царевицата – 294 линии и хибрида, от които 97 за РХС, зимна мека пшеница – 80 сорта, от които 25 за РХС и дребнолистен тютюн – 50 сорта, от които 28 за РХС.

От зеленчуковите култури в изпитване са били 295 сорта, от които 49 сорта за РХС и 236 сорта са в сравнителна колекция. Най-много сортове са били в изпитване при домати – 37 сорта от които 8 за РХС, пипер – 28 сорта, от които 7 за РХС и главесто зеле 19 сорта, от които 2 за РХС.

При етерично маслените култури са изпитани 20 сорта, от които 9 сорта за РХС и 11 сорта в сравнителна колекция. От маслодайната роза са изпитани 5 сорта от които 3 за РХС.

При трайните култури са изпитани 13 сорта, от които 9 сорта за РХС.

През 2005 г. по договори за официално държавно сортоизпитване за биологични и стопански качества (БСК) в конкурсни сортови опити бяха заложени 595 сорта полски култури, 120 сорта зеленчукови култури и 28 сорта трайни култури.

От общия брой сортове в изпитване, сортовете чужда селекция са 599 или 80.8 % и 144 или 19.2 % са българска селекция. Съпоставено с 2004 г. през 2005 г. има минимално увеличение на броя на изпитваните чужди и български сортове. Включените в изпитване сортове стандарти са 180 броя, които заедно със сортовете, заявени за официално изпитване правят 923 сорта, което е пълният обем на изпитването за биологични и стопански качества.

През 2005 г. от експертните комисии бяха признати за вписване в списък А на Официалната сортова листа 158 сорта, което е с 83 сорта повече в сравнение с 2004 г. Признатите сортове представляват 70.5 % от предложените за обсъждане сортове, което е значително висок процент на успеваемост. От признатите за вписване в списък А на Официалната сортова листа 158 сорта, българска селекция са 22 сорта – 13.9 % и чужда селекция 136 сорта – 86.1 %. За всички сортове обсъдени от експертните комисии са комплектовани досиета, съдържащи цялата документация и събрана експериментална информация на сортовете от заявката за изпитване до признаването им.

Последващия контрол (грунтов контрол) се извършва върху признатите и утвърдени сортове наша и чужда селекция, вписани в Официалната сортова листа на страната и намерили място в сортовата структура на производството.

През 2005 г. са заложени 3 716 бр. проби за грунтов контрол от 63 земеделски вида, от които 29 полски култури и 34 зеленчукови култури. По групи култури съотношението е съответно 3 232 проби от полски култури, което представлява 87 % и 484 бр. проби или 13 % от зеленчуковите култури - съотношението на броя на пробите от полски и зеленчукови култури е почти същото както през 2004 г.

За целите на полската инспекция са изготвени 251 апробационни описания. Направени са и 443 описания на стари сортове, част от които все още се използват в селекцията, а други служат за целите на сравнителната колекция.

През 2005 г. официалната Сортова листа е издадена в три списъка - полски, зеленчукови и трайни култури. В нея са вписани 494 сорта полски култури, 520 сорта зеленчукови култури и 472 броя овощни култури, лоза, декоративни, медицински и ароматни култури.

В областта на апробацията и семеконтрола през 2005 г. работата е насочена в следните основни направления:

- Сертификация/одобряване и контрол на произведения в страната от внос и за износ посевен и посадъчен материал;
- Регистрация на производители, заготвители и търговци на посевен и посадъчен материал.
- Контрол при производството, заготовката, съхранението и търговията с посевен и посадъчен материал.

Извършени са редица инспекции на полски култури, като общата площ на инспектираните посеви в края на годината възлезе на 54 202,15 ха.

Спрямо 2004 г. са увеличени семепроизводствените площи в районите на Бургас, Враца, Разград, Силистра, Добрич, Русе и Ямбол.

Намалели са площите за семепроизводство при културите ечемик, тритикале, овес, царевица, слънчоглед, фъсъци, тютюн и картофи, а от групата на фуражните култури люцерна, фуражен грах и фий.

През последните няколко години семепроизводството при зеленчуковите култури в страната непрекъснато намалява. През 2005 г. е извършена полска инспекция на 86,22 ха, като от общия обем на инспектираните посеви 64,6 % са площите за производство на "сертифицирани" семена, в това число 4% - "хибридни", 28,6% - на категорията "стандартни".

Драстично е намалението на семепроизводствените посеви при културите домати, пипер и краставици.

Във връзка с дейността по регистрацията на производителите, заготвителите и търговците на посевен и посадъчен материал, през 2005 година са издадени 2 395 удостоверения и 1 505 разрешения на производители, заготвители и търговци на посевен и посадъчен материал.

През изтеклата година бе извършено пробовзимане на 27 107 броя проби, предназначени за сертификация. Анализиранияте проби за определяне посевните качества са 11 682 броя. Незначителен е процентът на семената, неотговарящи на определените норми.

През 2005 г. е извършена полска инспекция на 69,96 ха лозови маточници. Всички насаждения са одобрени. В сравнение с 2004 г. площите на маточниците са намалели с 5,2 %.

През годината от добитите подложкови резници са окачествени 12 117 хиляди броя, от които за износ – 480 хил. бр. категория "стандартни" и от внос - 1 212 хил. бр. В сравнение с 2004 г. производството е увеличено почти два пъти, което гарантира увеличение на производството на вкоренени подложкови резници и на присадени лози. Окачествени са и 19 хил. бр. вкоренени лозови подложки, предназначени за засаждане на нови лозови маточници, от които 9 хил. бр. са категория "базови" и 10 хил. бр. "стандартни".

Извършена са полски инспекции и на 109,06 ха маточни лозя и от одобрените насаждения са окачествени 2 907 хил. бр. лозови резници за калеми, от които категория "стандартни" - 2 731 хил. бр.

При овощните дървесни видове през 2005 г. има увеличение на обема на полската инспекция на маточните дървета с 57 %.

При ягодоплодните култури като цяло намалява обемът както на полските инспекции на маточни насаждения, така и на окачествения посадъчен материал. Произведеният материал е основно категория "стандартен" и не се създават нови маточни насаждения.

Контролната дейност през отчетния период е насочена основно към извършване на проверки, съставяне на протоколи и оформяне на документи във връзка с регистрацията на производители, заготовителите и търговците на посевен и посадъчен материал. През годината специалистите от териториалните звена осъществяваха и постоянен контрол през всички етапи на семеизготовителството, заготовката и търговията със семена и посадъчен материал. Като цяло през годината не са констатирани груби нарушения, които биха нанесли икономическа вреда на потребителите, поради което са съставени само два наказателни акта. Като превантивна мярка са съставяни констативни протоколи, в които са давани предписания и срокове за отстраняване на установени нередности.

3.7. Селекционна дейност в животновъдството

Говедовъдство

Селекционната дейност в говедовъдството, в съответствие с действащото законодателство през 2005 г. се осъществява от одобрените от министъра на земеделието и горите развъдни асоциации по породи и от Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ).

През изтеклия период неправителствените организации в говедовъдството са работили с 16 895 бр. крави, което представлява 4,9% от общия брой млечни крави. Проведени са основните за селекцията и репродукцията дейности свързани с маркиране на младите разплодни животни и тяхното обезроговяване, изготвени са индивидуални случни планове, продължи работата по контрола на продуктивните качества на кравите.

Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството контролира 40 561 крави, в т.ч. 39 196 бр. млечни, 914 – месодайни и 541- месни (автохтонни породи). Като цяло общият брой на контролираните крави е нараснал с 24,5 %. Отчетена е по-висока средна млечност при контролираните крави, като най-значително е увеличението при кравите от Сименталска порода.

Таблица II. 87.

Млечна продуктивност на контролираните крави по породи – 2004-2005 г.

Породи	Млечност (кг)	Млечност (кг)	%	Масни вещества - %	Масни вещества - %	%
	2004 г.	2005 г.	05/04г.	2004 г.	2005 г.	05/04 г.
Черношарено говедо	4952	5 325	+ 7,5	3,8	3,73	+ 1,33
Кафяво говедо	4409	4 444	+ 0,8	3,9	3,84	- 0,25
Червеношарено говедо	5881	5 880	-0,02	4,08	4,01	- 0, 73
Симентал кръстоски	3886	4 679	+20,4	3,91	3,93	- 1,01
Българско родопско говедо	3623	4 121	+13,7	4,59	4,58	- 2,54

Източник: МЗГ, ИАСРЖ

Породната структура в контролираните стада през 2005 г. се запазва, като водещо място заемат кравите от Черношарената порода – 76%. В сравнение с 2004 г. се наблюдава слабо увеличение в относителния дял на млечните животни от породата Симентал и кръстоските му, както и на другите породи, които включват месодайни животни.

Таблица II.88.

Породна структура на контролираните стада през 2005 г.

Породи	Относителен дял %.
Черношарено говедо	76,0

Кафяво говедо	13,4
Червеношарено говедо	1,5
Симентал и кръстоски	3,0
Българско родопско говедо	4,0
Други	2,1

Източник: МЗГ, ИАСРЖ

Биволовѣдство

В биволовѣдството селекционната дейност се извършва с 1 014 биволици, което е 21,4 % от общия им брой.

Развъдната асоциация по биволовѣдство контролира 18 ферми в 12 области на страната. Общият брой на контролираните биволици в основно стадо е с 82,6% повече спрямо 2004 г. и достига 950.

Овцевѣдство и козевѣдство

През отчетната година са провеждани селекционни мероприятия с породи овце от седем продуктивни направления. Най-голям е дялът на контролираните овце от млечното направление – 72,8 %, следвано от аборигенното – 11 % и тънкорунното – 6,8 %.

Таблица II. 89.

Породна структура на контролираните овце – майки по направления – 2005 г.

Видове направление	Брой контролирани животни	Относителен дял %
Тънкорунно	7 841	6.8
Полутънкорунно	1 442	1.2
Цигайско	8 421	7.3
Млечно	84 401	72.8
Месодайно	1 077	0.9
Многоплодно	57	0.05
Аборигенно	12 756	11.0
Общо:	115 995	100.0

Източник: ИАСРЖ

Плодовитостта от 100 оагнени овце-майки е 125,4 %. Лактационната млечност за 120 дни е 119,4 л, като за млечното направление тя е 120,0 л. През 2005 г. от общо 1 351 212 овце-майки, под селекционен контрол са обхванати 115 995 броя (8,6%). Добивът на вълна средно от всички категории овце е 3,5 кг, като при тънкорунното направление той е 7,1 кг.

От общо 578 501 кози-майки, под селекционен контрол са обхванати 5 063 броя, което представлява 0,9%. Контролираните кози са достигнали плодовитост 157,8 % от 100 оагнени кози-майки.

Свиневѣдство

Селекционната дейност в свиневѣдството през 2005 г. е извършвана от Асоциацията на свиневѣдите в България и от Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновѣдството. Броят на контролираните свине-майки в Националния генофонд се е

увеличил с 52,4 % в сравнение с 2004 г. Под селекционен контрол са обхванати общо 29 530 свине-майки, което представлява 38,6% от наличния им брой.

Породната структура на свинете в България е следната:

- Английска голяма бяла - 13,0 %
- Шведска голяма бяла - 5,0 %
- Английски ландрас - 12,0 %
- Датски ландрас - 6,0 %
- Дунавска бяла - 14,0 %
- Дюрок - 1,0 %
- Йоркшир - 5,0 %
- Синтетична линия - 4,0 %
- Източнобалканска - 6,0 %
- Кръстоски - 34,0 %

В сравнение с 2004 г. се наблюдава запазване на някои от контролираните показатели при свинете, като средна плодовитост на свинете-майки, която е 10,4 бр. живородени прасета от прасило и възраст за достигане на 90 кг. живо тегло, при мъжките прасета - 174 дни, а при женските – 183 дни. Дебелината на сланината при прасета с 90 кг. живо тегло през последните няколко години намалява и за 2005 г. при нерезчета е 32,2 мм, а при женските прасета – 31,6 мм (по данни на ИАСРЖ).

През 2005 г. Асоциацията на свиневъдите в България извърши контролно клане на случайна извадка свине, които бяха класифицирани по скалата (S)EUROP. Резултатите са показали, че процентът на постното месо в трупа при породите Голяма бяла, Ландрас и Дунавска бяла варира от 47,9 до 50,2 %. При синтетичните линии се движи средно от 51 до 55 %, а в трупа на хибридните свине е 51,05 %. Кланичните трупове са класирани както следва: 20 % в клас E, 21 % в клас U и 59 % в клас R.

С оглед прилагането на европейската система за окачествяване на кланични трупове от свине и заплащането им според количеството на постното месо, усилията на селекцията в този сектор са насочени към производството на свине с по-малко тлъстини чрез усъвършенстване на системите за хибридизация на основата на наличния породен състав и внос на разплоден материал.

Създаден е регистър на развъдните ферми и стопанства, които произвеждат разплодни свине.

Коневъдство

Конете под селекционен контрол през 2005 г. са 2 602 от 12 породи - 2 % от общия брой на конете в България. Националната асоциация по коневъдство извършва селекционна дейност с 1 653 коня, а Изпълнителната агенция по селекция и репродукция – с 949 коня.

Птицевъдство

По данни на Националната развъдна асоциация по птицевъдство през 2005 г. броят на родителските стада в страната е 909 444, от които 92,8 % са бройлерно направление, 5,5 % яйценосно, 0,4 % общоползвателно и 1,2 % други видове птици (пуйки и водоплаващи). С отпуснатата финансова помощ през годината, за извършване на дейностите по селекция и репродукция при птици, развъдната асоциация е осигурила и предоставила на птицекомплексите, в които се отглеждат разплодни стада, електронни кантари за контрол на живото тегло на разплодни птици.

Пчеларство

През 2005 г. броят на пчелините за производство на елитни и племенни пчелни майки и рояци достигна 23, като са произведени 35 000 майки.

През отчетната година. Националната развъдна асоциация по пчеларство (НРАП) се подпомага от ДФ "Земеделие" за извършване на основните селекционни мероприятия при определяне расовата принадлежност, контрола на биологичните и продуктивни качества на пчелните семейства.

В резултат на това под контрола на НРАП са обхванати над 9 000 бр. пчелни семейства от Националния генофонд и Елитната част на популацията. Вzeti са и изследвани 8 210 бр. проби за определяне на расовата принадлежност, чрез морфо-етологичен анализ, както и извършени 6 545 контроли за биологични и продуктивни качества.

Зайцевъдство

В областта на зайцевъдството през 2005 г. се работи по изготвянето на нормативните документи за условията и реда при провеждане на селекционно - племенната работа на основание на разпоредбите на Закона за животновъдството. През годината се извърши контрол на селекционните признаци на 3 400 зайкини-майки и мъжки зайци от 39 ферми.

4. Контролни дейности, осъществявани от структури на МЗГ

4.1. Държавен ветеринарно-санитарен контрол (ДВСК)

Във връзка с поети ангажименти на страната към ЕС, основните дейности в направление ДВСК за 2005 г. са насочени към реструктуриране на предприятията, добиващи и преработващи суровини и храни от животински произход.

Извършени са проверки за състоянието и процеса на реструктуриране на българските производствени предприятия в тази област. Към края на м. май 2005 г. броят на затворените предприятия е 1 348, от които 856 постоянно затворени и 492 временно затворени предприятия.

В края на годината са проверени млекопреработвателните предприятия, одобрени за износ за държавите - членки на ЕС. За отстраняването на констатираните нарушения на разпоредбите на действащото законодателство са предприети съответни мерки. През 2006 г. се очаква завършване на реструктурирането на предприятията.

Ежемесечно в ГД САНКО се изпраща информация за изменението на броя на работещите предприятия по групи.

На предприятията, които нямат потенциал да изпълнят нормативните изисквания по отношение на сграден фонд и оборудване, са връчени "Разпореждания за отнемане на ветеринарномедицинското разрешително за дейност". На предприятията, които имат потенциал да изпълнят нормативните изисквания по отношение на сградите и оборудването, но не са постигнали напредък са връчени "Разпореждания за спиране на експлоатацията на обекта". Те могат да бъдат въведени отново в експлоатация след като изпълнят нормативните изисквания.

През м. февруари 2006 г. завърши реструктурирането на рибопреработвателните предприятия. Към м. юли в регистъра фигурират 35 предприятия, изпълнили изискванията на законодателството, 14 от тях са одобрени за износ за ЕС.

В дирекция ДВСК при НВМС са създадени досиета на предприятията в страната. От НВМС са предприети съвместни действия с регионалните служби "Полиция" за извършване на ежемесечни проверки за ефективен надзор на затворените предприятия. Подадени са сигнали до прокуратурата за 22 нелегално работещи предприятия.

Във връзка с поетия пред ЕК ангажимент на 12.06.2006 г. бе изпратен в ГД САНКО регистъра на млекопреработвателните предприятия, разделен на четири подрегистъра:

- Първа категория – млекопреработвателни предприятия, преработващи сурово краве мляко с показатели до 100 000 за Общ брой микроорганизми (ОБМ) и до 400 000 за Общ брой соматични клетки (ОБСК), добито в стопанства, отговарящи на нормативните изисквания за сграден фонд и оборудване;

- Втора категория - млекопреработвателни предприятия с две самостоятелни технологични линии за прием, обработка, съхранение и преработка на двата вида сурово краве мляко:
 - с показатели до 100 000 за ОБМ и до 400 000 за ОБСК и добито в стопанства, отговарящи на изискванията за сграден фонд и оборудване;
 - с показатели над 100 000 за ОБМ и над 400 000 за ОБСК и добито в стопанства, отговарящи и неотговарящи на изискванията за сграден фонд и оборудване;
- Трета категория – млекопреработвателни предприятия, преработващи сурово краве мляко с показатели над 100 000 за ОБМ и над 400 000 за ОБСК и добито в стопанства, отговарящи и неотговарящи на изискванията за сграден фонд и оборудване;
- Четвърта категория – млекопреработвателни предприятия, преработващи само сурово мляко, различно от кравето (овче, биволско, козе).

Завърши процеса на реструктуриране на млекопреработвателните предприятия. Затворени са 5 предприятия от I категория. В регистъра на предприятията към м. юли фигурират 201 предприятия от I категория - изпълнили изискванията на законодателството за сграден фонд и оборудване и завършили реструктурирането си. От проверените 134 предприятия от II категория на 28 бяха връчени Разпореждания за затваряне.

Всички собственици на предприятия са попълнили декларация, по отношение на категоризиране на предприятията им, съгласно инструкцията и плана за действие за подобряване качеството на суровото мляко в зависимост от показателите на суровото мляко, което преработват и състоянието на сградния фонд и оборудването на млекодобивните стопанства.

На всеки два месеца ще се изпраща в ГД САНКО актуализирана информация за предприятията, преработващи сурово мляко, отговарящи на критериите по Регламент 853/2004/ЕС. Информацията ще се подава от общинските лекари.

Извършени са проверки на всички млекосъбирателни пунктове (МСП) в страната. През м. март са проверени 4096 бр. помещения за съхранение на мляко във фермите (ПСМ) и МСП и са затворени 36 ПСМ-Ф (помещения с фермерско мляко от стопанства с повече от 10 дойни крави), 360 МСП-С (пунктове със сборно мляко в населено място) и 2 МСП-2С (пунктове с монтирани две отделни хладилни вани за краве мляко) поради несъответствие на ветеринарно-санитарните изисквания. При повторни проверки през м. май, на 311 МСП и ПСМ са връчени предписания за проверка на изпълнението им. От тях са затворени 124 бр.

До първото полугодие на 2006 г. от НВМС са спазени всички дати за заключителните проверки, съгласно поетите пред ЕК ангажменти.

През м. юли 2006 г. комисии, с участието на НВМС извършиха заключителна проверка на реструктурирането на предприятия за месодобив – червено и бяло месо, месопреработка, млени меса и месни продукти, за яйчни продукти, индустриални хладилни бази, за пчелен мед, други предприятия (за сосове и салати) и складове за съхранение на продукцията.

През м. август 2006 г. ще бъдат връчвани разпорежданията за затваряне, изпращане на информация в ЦУ на НВМС, обработване на информацията от всички извършени проверки и изготвяне на окончателния регистър на всички групи работещи предприятия от I категория - изпълнили изискванията на законодателството за сграден фонд и оборудване и завършили реструктурирането си.

Съгласно поетия пред ЕК ангажмент, регистърът на всички групи работещи предприятия от I категория - изпълнили изискванията на законодателството за сграден фонд и оборудване и завършили реструктурирането си, ще бъде изпратен в ГД САНКО до 08.09.2006 г.

4.1.1. Граничен ветеринарномедицински контрол (ГВК)

Националната ветеринарномедицинска служба чрез граничните инспекции за ветеринарномедицински контрол и карантина (ГИВКК) осъществява граничен ветеринарен контрол при внос, износ и транзит на живи животни, суровини и храни от животински произход,

адитиви, фуражи и фуражни добавки, както и на транспортните средства, в които се превозват тези обекти и условията на транспортиране на живи животни.

През 2005 г. на граничните контролно – пропускателни пунктове са извършени проверки на животни и продукти в количества, показани в Таблица II.90.

Таблица II.90.

Граничен ветеринарномедицински контрол през 2005 г.

Продукти	Мярка	Внос	Износ
ЕРД	броя	1 412	48 979
ДРД	броя	265 665	8 385
Свине	броя	12 877	1 645
Птици	броя	1 5081 280	261 934
Червени меса	тона	99 970	7 888
Бели меса	тона	47 861	10 104
Мляко и млечни продукти	тона		18 305
Риба и рибни продукти	тона	23 286	1 551

Източник: НВМС

Приоритетните направления в областта на граничния ветеринарномедицински контрол през 2005 г. са следните:

- Осъществяване на подготвителната дейност за въвеждане на Национална информационна компютъризирана система (НИКС), обслужваща главно ветеринарния контрол на вноса и транзита в и през България. Тази дейност е близка по методология и изпълнение до системата TRACES на ЕС, и е предпоставка за успешното и въвеждане в България при присъединяването ни към ЕС;
- Завършване на ремонта на един от осемте дългосрочни (бъдещи външни за ЕО) Гранични инспекционни ветеринарни пунктове (ГИВП)– Капитан Андреево по предписание на Мисия на ЕС от 2004 г.;
- Приключени и подписани договори за строителство и за строителен надзор, както и за доставяне на оборудване за ГИВП пристанище Варна, Бургас и ГИВП Калотина;
- Сключени са договори за строителство на ГИВП Брегово, Гюешево и Златарево (към 30.11.2005 г.), както и договори за строителен надзор и за оборудване.

През 2006 г. приоритетни направления в граничния ветеринарномедицински контрол са следните:

- Усвояване на информационната система НИКС (от 2005 г.) Създадена е работна група по осигуряване и внедряване на вътрешната информационна система СОАСН (програмен продукт създаден в Германия), представляващ едно по-високо ниво на контрол на движението на вноса и търговията с вносни продукти от системата НИКС. Създадена е и функционира работна група и за въвеждане на системата TRACES на ЕС, която ще е основна след нашето присъединяване.
- Обучение на инспектори от осемте дългосрочни пункта и участие в семинари на тема „Усвояване и въвеждане на вътрешна информационна система” (в т.ч. и системата СОАСН), „Усвояване и въвеждане на системата TRACES” и „Прилагане на европейското ветеринарно законодателство при вноса и транзита на животни, продукти и суровини от трети страни”;

- Проведени са три мисии от ЕС, касаещи директно дейността и готовността на българските ГИВП за присъединяване и пълноценно функциониране от 01.01.2007 г. на 8-те дългосрочни ГИВП;
- Приключване на строителните дейности на шестте, финансирани по Програма ФАР ГИВП - пристанища Варна и Бургас, Калотина, Гюешево, Брегово и Златарево.

Проведени са три мисии от ЕС, касаещи директно дейността и готовността на българските ГИВП за присъединяване и пълноценно функциониране от 01.01.2007 г. на осемте дългосрочни ГИВП;

За 2007 г. се предвижда стартиране дейността на Граничния ветеринарномедицински контрол към НВМС в съответствие със законодателството на ЕС.

4.1.2. Контрол на ветеринарномедицински продукти (ВМП)

През 2005 г. в НВМС са обработвани документи и са издадени 26 броя разрешителни за ветеринарномедицински аптеки, 15 бр. разрешителни за търговия с ВМП, 16 броя разрешителни за производство на ВМП. Издадени са 664 удостоверения за внос на ВМП.

Издадени са 244 бр. разрешителни за употреба на ВМП в Р България.

При инспекции на производители и търговци на ВМП са извършени проверки на 30 обекта за производство на ВМП, 21 обекта за търговия на едро с ВМП, 27 ветеринарномедицински аптеки, 2 зоомагазина. В резултат на проверките са издадени 13 бр. протоколи за Добра производствена практика и 50 бр. констативни протоколи, дадени са 32 бр. предписания, съставени са 4 бр. протоколи за взимане на проба, съставени са 12 бр. актове за констатирани административни нарушения, издадени са 9 бр. наказателни постановления.

4.2. Фитосанитарен контрол

Основна цел на фитосанитарния контрол е ограничаване на трансграничното преминаване на вредителите по земеделските култури и локализиране на вътрешнокарантинните вредители.

За постигането на тази цел през 2005 г. се реализираха дейности по три основни програми;

- Ефективен граничен и вътрешен фитосанитарен контрол при внос и износ на растения и растителни продукти и развитие на системата за бързо уведомяване /нотифициране/ на установените нарушения на фитосанитарните мерки.

През м. ноември 2005 г. се подписа Инstrukция за взаимодействие между Агенция "Митници" и Националната служба за растителна защита за повишаване ефективността на граничния контрол и прилагане на мерките за надзор на пазара.

Въвежда се информационна система по карантина на растенията позволяваща ползване от всички точки в структурата на НСРЗ на реална информация в реално време. Започна подготовка за включване в информационната система за бързо оповестяване на ЕС "Еврофит".

- Контрол при производството на растения и растителни продукти. Актуализираха се и се изпълняват програми за мониторинг на карантинни вредители при картофи, лозя, ягоди, памук, фасул, царевица и горски видове. Изготвени са програми за мониторинг на овощни и оранжерийни видове както и за вредителите, за които Р. България кандидатства да бъде призната за защитена зона при пълноправното си членство в ЕС.
- Развитие на лабораторно диагностична мрежа в РСРЗ под прякото методическо ръководство на Централна лаборатория по карантина на растенията – София.

4.2.1. Контрол при вноса на растения и растителни продукти

Контрол при внос на ГКПП

Фитосанитарен контрол при внос се извършва на 30 гранични контролно-пропускателни пунктове/ ГКПП/, утвърдени от министъра на земеделието и горите за внос и транзит на стоки от растителен произход и от 14 Регионални служби за растителна защита (РСРЗ).

Високата честота на установяване на зараза от карантинни за страната вредители по растения и растителни продукти от внос на посадъчен материал от Сърбия и Черна гора, рязан цвят и разсади от Турция и Холандия, саксийни цветя от Холандия и картофи от Германия доказва необходимостта от задължителния контрол при внос на тези стоки на ГКПП и съответно в мястото на получаване.

В резултат на повишената компетентност на фитосанитарните инспектори, новото оборудване доставено по програма ФАР и подобрената инфраструктура през 2005 г. са унищожени 22 партии с установена зараза (през 2004 г. са заловени 8 партии) и са изпратени официални нотификации до страните износители и ЕОПЗ. Върнати са поради нередовни документи на страната износител 4 превозни единици, 594 партии са задържани на ГКПП поради липса на удостоверение за внос или поради липса на фитосанитарен сертификат, а 125 партии са конфискувани и унищожени.

Недопускателни нови карантинни вредители на територията на страната, фитосанитарният контрол е допринесъл за:

- Спестяването на средства за борба с карантинните вредители;
- Предпазване на селскостопанските производители от увеличаване себестойността на произвежданата от тях продукция вследствие от увеличени разходи за борба с карантинните вредители;
- Увеличаване на износа на растения и растителна продукция.

Контрол на внос във вътрешни митнически бюра, складове под митнически надзор и др. на територията на Районните служби за растителна защита и издадени фитосанитарни паспорти.

След извършване на фитосанитарен преглед и на базата на лабораторен анализ от ЦЛКР се издава фитосанитарен паспорт за движение на стоките от внос в страната, съгласно нормативните изисквания за фитосанитарен контрол. Статистиката показва, че с всяка измината година броят на издаваните фитосанитарни паспорти значително нараства.

4.2.2. Контрол на транзитни партии с растения и растителни продукти на ГКПП

Наблюдава се леко намаление на транзитно преминаващите партии подлежащи на фитосанитарен контрол, като намалението е основно в направление Турция - ЕС. Основна причина за това е пренасочване на трафика в посока Гърция – Италия. Причина за това са високите пътни такси, заплащани в страната и в Сърбия и Черна гора.

Във връзка с поетите ангажменти за подобряване на граничния контрол и ускоряване на прехода през ГКПП е необходимо значително увеличаване на административния капацитет на ГКПП – бъдещи гранични пунктове на източната граница на ЕС. Особено това се отнася за ГКПП Капитан Андреево, който ще бъде входния граничен пункт на ЕС за стоки от растителен произход пристигащи от Азия - един рисков район по отношение на карантинни вредители. От влизащите сега 22 909 транзитни партии през ГКПП К.Андреево, 15 000 бр. са предназначени за ЕС. Основно това са високо рискови стоки за Европа - рязан цвят, разсади, цитруси. След 2007 г. тези 15 000 транзита в момента, ще бъдат внос в ЕС, което означава нарастване обема на работа с около 3 пъти както и отговорността на инспекторите при контрол на стоките.

4.2.3. Контрол при износ на растения и растителни продукти

Чрез контрола, осъществяван при производството на растения и растителни продукти, фитосанитарният контрол на България гарантира липсата на карантинни вредители в партидите предназначени за износ. Фитосанитарният контрол е основният фактор за осъществяване на успешен износ на стоки от растителен произход от страната. Гаранция за осъществения фитосанитарен контрол при износ на растения и растителни продукти е издаването на фитосанитарен сертификат. През 2005 г. са издадени 64 000 бр. фитосанитарни сертификата при 58 200 за 2004 г. и 52 077 за 2003 г.

През 2005 г. бе доставено и монтирано лабораторно оборудване по програма ФАР 2002, за РСРЗ Кюстендил, ИТ оборудване и високо-проходими автомобили за всички РСРЗ в страната. Това доведе до подобряване на фитосанитарен контрол, особено по отношение на проверките във високопланинските терени.

4.2.4. Контрол при производството на растения и растителни продукти

- Актуализираха се и се изпълняват програми за мониторинг на карантинни вредители при картофи, лозя, ягоди, памук, фасул, царевица и горски видове. Изготвени са програми за мониторинг на овощни и оранжерийни видове както и за вредителите, за които Р. България кандидатства да бъде призната за защитена зона при пълноправното си членство в ЕС.
- През 2005 г. се отчита значително увеличаване на броя на регистрираните в официалния регистър на РСРЗ производители. Съгласно нормативните изисквания за фитосанитарен контрол всички производители на посевен и посадъчен материал, оранжерии, складове, тържища са длъжни да се регистрират в официалния регистър на съответните РСРЗ, в района на които е тяхното производство.

Таблица II. 91.

Регистрираните производители 2003 - 2005 г.

Година	Регистрирани производители	Документирани проверки	Проби, анализирани в РСРЗ	Проби анализирани в ЦЛКР	Издадени фитосанитарни паспорти за движение в страната
2003	988	2 549	2 803	2 292	
2004	1 392	2 628	3 559	2 564	
2005	1 870	3 361	3 369	5 067	2146

Източник: НСРЗ

Резултатите, постигнати при контрол на производството на растения и растителни продукти са:

- Своевременното установяване на проникнали на територията на страната карантинни вредители и предприемането на мерки за локализиране и ликвидиране огнища;
- Определяне на заразените площи и предотвратява риска от бъдещи икономически щети чрез ограничаване до минимум ареала на разпространение на карантинни вредители;
- Недопускане на загуби на селскостопанска продукция причинени директно от вредителите или от ограничения на износа на растителна продукция;
- Предлагање на пазара на освидетелстван, свободен от вредители посевен и посадъчен материал.

4.2.5. Контрол и изпитване на продукти за растителна защита

На пазара се допускат само официално разрешени продукти за растителна защита (ПРЗ), изпитани за ефикасност чрез използване на унифицирани стандарти на Европейската и

средиземноморска организация по растителна защита. Основна цел е предлаганите продукти да съдържат активни вещества, включени в списъка на разрешените за ЕС или нотифицирани за включване в този списък, които трябва да бъдат употребявани правилно съгласно принципите на Добрата растителнозащитна практика и интегрираната борба.

През 2005 г. са изпитани общо 103 ПРЗ. В сравнение с предходни години се наблюдава нарастване на броя на изпитаните ПРЗ, като през 2005 г. нарастването е 26 % в сравнение с 2004 г.

През 2005 г. са разрешени 44 броя продукти за растителна защита в т.ч. 9 фунгицида, 17 инсектицида, 14 хербицида, 3 бр. синтетични феромонове уловки за дезориентация и 1 десикант. Удължено е разрешението на 68 продукта в т.ч. 21 фунгицида, 21 хербицида, 24 инсектицида, 1 растежен регулатор и 1 десикант.

През 2005 г. са заверени 565 удостоверения за внос на ПРЗ. Издадени са 169 броя удостоверения за разрешаване на ПРЗ и 108 удостоверения за пререгистрация на ПРЗ.

Подготвен е проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на растенията в частта "Продукти за растителна защита". Проектът въвежда Европейските изисквания при разрешаването и пререгистрацията на продуктите, залежали в Директива 91/414/ЕЕС.

С влизането в сила на ЗИД на ЗЗР и на Наредбата за разрешаване на ПРЗ предстои поетапно подновяване на разрешаването на всички разрешени в страната ПРЗ, чиито активни вещества са включени в Анекс I на Директива 91/414/ЕЕС.

4.2.6. Контрол на торове и предлагането им на пазара

При контрола на торовете за съответствие с показателите, обявени от производителя, инспекторите от РСРЗ са проверили 121 складове за съхранение и търговски обекти и са взели 203 броя контролни проби от торове. През 2003 и 2004 г. броят на проверените обекти е съответно 109 и 97, като за анализ са взети 217 броя проби през 2003 година и 220 през 2004 г. Констатираните отклонения от показателите са по отношение на гранулометричен състав, влага и съдържание на активно вещество.

Таблица II.92.

Проверени обекти и взети проби за контрол за съответствие

Година	Складове за съхранение и търговски обекти /броя/	Взети проби от торове за анализ /броя/	Проби, показали отклонения %	Показатели, показали отклонения
2003	109	217	11	Гранулометричен състав, влага, съдържание на активно вещество
2004	97	220	10	
2005	121	203	1	

Източник: НСРЗ

4.3. Контрол на зърно, зърнени продукти и фуражи

4.3.1. Лицензиране и контрол на публични складове и зърнохранилища

В края на месец декември 2005 г. лицензираните и регистрирани обекти за съхранение на зърно достигнаха:

- Публични складове за зърно: 47 броя с общ капацитет 522 920 т;
- Зърнохранилища: 134 броя с общ капацитет 1 052 853 т.

В Таблица II.93. са представени данните за лицензираните публични складове и регистрираните зърнохранилища за целия период на действие на Закона за съхранение и търговия със зърно от 1999 до 2005 г.

През 2005 г. броят на публичните складове се запазва на 47, като капацитетът отбелязва увеличение с 29 150 тона в сравнение с 2004 г. Общо през последните три години капацитетът на публичните складове за зърно е в пределите на 465 - 500 хил. тона.

При зърнохранилищата се отбелязва увеличение на броя с 5. Регистрираният капацитет е увеличен с 49 580 тона. Общо през последните четири години капацитетът на зърнохранилищата се е стабилизирал на 900 - 1 000 хил. тона.

Таблица II.93.

Брой и капацитет на лицензираните и регистрираните обекти по години

Година	Публични складове за зърно		Зърнохранилища	
	Брой	Лицензиран капацитет, тона	Брой	Регистриран капацитет, тона
1999	5	98 100	76	551 600
2000	21	238 595	105	819 555
2001	36	417 385	115	854 425
2002	42	479 185	121	913 000
2003	47	465 020	143	1 003 450
2004	47	493 770	129	1 003 273
2005	47	522 920	134	1 052 853

Източник: НСЗФ

В Северна България са разположени 91% от публичните складове за зърно и само 9% са в южната част на страната. Много добро е покритието с публични складове на североизточния район, където са съсредоточени около половината от общия брой на складовете - 22.

Зърнохранилищата са разположени териториално сравнително по-равномерно. В Северна България са 67% от общия брой на зърнохранилищата, а в Южна - 33%.

Общо в Северна България са концентрирани 73% от лицензираните и регистрираните вместимости за съхранение на зърно, а в Южна България - 27%.

Основна част от публичните складове и зърнохранилища (около 60%) са самостоятелни зърнобази с предмет на дейност предимно съхранение и търговия. Останалите обекти са мелници, фуражни и маслодобивни предприятия, оризарни и пивоварни.

През 2005 г. чрез пререгистрацията бе установено, че в страната работещите търговци на зърно са 1 395 броя.

В Таблица II.94. са представени данните за регистрираните търговци на зърно до 2003 г. и тяхната пререгистрация през 2004 и 2005 г.

Таблица II.94.

Вписани в регистъра търговци на зърно

Година	Брой на търговците на зърно
1998-2003	4 371
2004	1 267
2005	1 395

Източник: НСЗФ

Въведената ежегодна пререгистрация на търговците на зърно актуализира броя на търговците на зърно в страната.

През 2005 г. периодичните проверки на лицензираните и регистрираните обекти, възлизат на 661 броя -средно по 4 проверки на обект. Резултатите показват, че с малки изключения зърното се съхранява добре и измерените количества отговарят на количествата по документация с несъществени отклонения.

Специалните проверки на публични складове за зърно и зърнохранилища са 12 броя, по искане на: влогодатели, банки (ОББ гр. Добрич), териториална данъчна дирекция – София, ТД «Държавен резерв», РИОКОЗ.

Сертификатите за съответствие на зърно и зърнени продукти при внос и износ са въведени с изменението на Закона за съхранение и търговия със зърно от юли 2003 г. През 2005 г. те са 6 103 броя за общо 2 326 016 тона. От всички зърнени култури преобладава пшеницата, за която са издадени сертификати за 1 089 246 тона.

Таблица II.95.

Количества зърно, проверени за съответствие

Година	Брой, общо	Количество, тона, в т. ч.	
		Внос	Износ
2003		182 761	827 941
2004	4 627	347 467	1 341 355
2005	6 103	23 758	2 302 258

Източник: НСЗФ

Контролът за съответствие на зърнените продукти през 2005 г. е проведен съобразно изготвения инспекционен план.

Извършени са общо 448 проверки за съответствие на зърнени продукти на 219 мелнични предприятия. Изследвани са общо 674 броя партии възлизащи на 27 776 тона зърнени продукти, като от тях най-голям относителен дял заема брашното – 27 455 тона. Изследвани са и незначителни количества други зърнени продукти. За 26 311 т (94%) са издадени сертификати за съответствие. За останалите 1 466 (6%) тона са съставени констативни протоколи с препоръки за отстраняване на несъответствието или преетикетиране.

4.3.2. Контрол на качеството на зърното

В периода на жътвената кампания бяха взети 1 222 броя проби от 1 021 561 тона пшеница от зърнопроизводителните райони на страната, които представляват около 30% извадка по отношение на предварителните данни за реколтираното количество (3 350 000 тона) и формират представителността на извършеното окачествяване.

Окачествяването се извърши по основни показатели на БДС и БДС ISO, които определят потребителната и търговската стойност на зърното.

Таблица II.96.

Разпределение на пшеницата по групи, %

Групи	I	II	II б	III
1998	3,0	24,0	41,0	32,0
1999	0	8,5	30,0	61,5
2000	3,4	9,5	34,3	52,8
2001	1,1	7,6	33,9	57,4
2002	1,2	5,4	29,5	63,9
2003	7,8	13,6	35,3	43,3
2004	0,6	5,3	23,9	70,2
2005	0,4	1,1	26,3	72,2

Източник: НСЗФ

Градацията на пшеницата от реколта 2005 по качество общо за страната показва преобладаване на зърното от трета група - над 70%. Около 26% е пшеницата от група II б и едва около 1,5% общо е тази от I и II групи.

От сравнителния преглед по години се вижда, че качеството на зърното е по-ниско от това на реколта 2004, и е най-ниско за целия наблюдаван период от 1998 г. досега. Освен агротехнологичните проблеми общо на зърнопроизводството, през 2005 година причина затова бяха и тежките климатични условия по време на жътвата на пшеницата – проливни дъждове и наводнения.

Пшеничното зърно от реколта 2005 отбелязва по-добро качество в Южна България, където градирането по групи е както следва: I-ва група – 0,7%; II-ра група – 1,9%; II-ра б група – 37,8%; III-та група – 59,6%. Делът на зърното от първите три групи (I-ва, II-ра, II-б) достига почти 40%, а трета група е около 60%.

В редица области - Сливен, Стара Загора, Пазарджик, Перник, София и София-град зърното от трета група отбелязва по-високи стойности и достига от 70 до 100%. За областите Пловдив и Хасково зърното от трета група се движи около средното за Южна България, като само в областите Бургас и Ямбол не надхвърля 50%. Количеството на пшеницата, която може да се отнесе към III+ група е 23,1%. Може да се отбележи, че зърното принадлежащо към втора б група е сравнимо като количество със същото произведено в Северна България, въпреки, че производството на пшеница в южната част на страната е с около 2,5 по малко от северната, което потвърждава по-доброто му качество.

В Северна България градирането по качествени групи е следното: I-ва група – 0,2%; II-ра група – 0,5%; II-ра б група – 21,5%; III-та група – 77,8%. В Северна България преобладава зърно от трета група като то достига около 78% или средно с около 32% повече отколкото в южната част на страната. В областите Добрич, Варна, Търговище, Русе, Габрово, Враца, Монтана и Видин дялът на пшеницата от трета група е от 70 до 100%, като трябва да се отбележи значителния дял на зърното от трета група, който в Добрич и Монтана достига съответно 95 и 100%. Сравнително по-малко е неговото количество в областите Ловеч, Силистра и Шумен 65 – 68%, като това в областите Плевен, Велико Търново и Разград е от 46 до 51%. Количеството на пшеницата, която може да се отнесе към III+ група е 17,3%.

И в Северна и Южна България зърното от първа и втора група е незначително като количество, като такова от първа група се наблюдава в единични партии за областите Плевен и Бургас, а за втора група в партии от областите Видин, Плевен, Разград, Добрич, Шумен, Бургас, Ямбол, Пловдив, Благоевград и София.

4.3.3. Контрол на фуражите

Към 31.12.2005 г. в Регистъра на производители и/или търговци на храни за животните са вписани 1 384 физически и юридически лица с деклариран 1 631 обекта, в които се упражнява дейност по Закона за фуражите.

Таблица II.97.

Брой деклариран обекти и подлежащи на контрол по закона за фуражите

Обекти	2005 г.	2004 г. общо
Производители	492	1 350
Търговци	1043	
Други*	96	
Общо	1631	

Източник: НСЗФ

* Производители на допълващи фуражи без участие на фуражни добавки и премикси; производители на фуражни смеси, съдържащи до 3 фуражни суровини.

Контролът се осъществява на всички етапи от производството, преработката, разпространението, включително и употребата на фуражи. Извършени са 1114 проверки, взети са 917 проби с общо 2 184 анализа. Лицата, декларирали дейност по Закона за фуражите и техните обекти се контролират без предупреждение, чрез проверки и вземане на проби. На проверка подлежи спазването на:

- Условието и реда за одобрение и регистрация на производители и търговци на храни за животните;
- Изискванията за обработването на фуражните суровини;
- Изискванията за употребата на фуражните добавки и обработването им;
- Изискванията за търговията с комбинирани фуражи;
- Съответствието на декларираните показатели (защита на потребителя от измами и заблуди);
- Спазването на законовите и подзаконовите изисквания в областта на фуражите.

4.4. Контрол на земеделска и горска техника

Тенденцията от последните няколко години на обновяване на селскостопанския машинен парк в България се запази и през 2005 г. Беше увеличен броят на регистрираните машини и на тези, на които е извършен годишен технически преглед. Към 31.12.2003 г. са регистрирани 25 578 броя колесни трактори, а към същия период на 2005 г. – 32 307 броя, или нарастването е с 28%. Регистрираните сеялки са се увеличили от 11 031 на 13 079, почвообработващите машини – от 39 973 на 48 493, машините за торене и растителна защита – от 5 112 на 5 797.

Регистрираната земеделска и горска техника през 2005 г. е със 130 броя повече от предходната година.

Таблица II.98.

Регистрирана земеделска и горска техника и извършени годишни технически прегледи през 2005 г.

(брой)

Вид машини	2003 г.		2004 г.		2005 г.	
	Регистрирана земеделска и горска техника	Техника, преминала през годишни технически прегледи	Регистрирана земеделска и горска техника	Техника, преминала през годишни технически прегледи	Регистрирана земеделска и горска техника	Техника, преминала през годишни технически прегледи
1	2	3	4	5	6	7
ГРУПА А						
Верижни трактори	2 614	1 296	2 354	1 273	2323	1221
Колесни трактори	25 578	22 951	26 899	24 590	32307	27147
Самоходни шасита	1 164	731	1 127	907	1344	995
Друга самоходна техника	1 110	911	1 159	1 054	1388	1401
Тракторни ремаркета :	15 361	9 995	15 352	9 268	16851	11753
в т. ч. с общо предназначение	12 407	8 329	12 499	9 200		
със спец. предназначение	2 954	1 666	2 853	68		

Горска техника	751	465	676	470	720	552
ГРУПА Б						
Зърнокомбайни	7 874	6 070	7 983	6 489	8318	6736
Самоходни силажокомбайни	467	311	464	330	429	317
Други самоходни машини	1 005	630	1 096	732	1156	764
ГРУПА В						
Машини за сеитба и садене	11 031	6 742	12 261	8 062	13079	8362
Машини за торене и раст. защита	5 112	3 258	4 661	3 662	5797	4183
Фуражоприбиращи	7 040	3 803	7 848	4 943	8714	5496
Почвообработващи	39 973	24 192	43 786	29 311	48439	30898
Сушилни и други	343	189	332	190	345	244
Зърно- и семепочистващи	2 069	1 284	1 948	1 287	1979	1323
Машини за поливане	652	364	722	396	818	423
Горска техника	264	236	434	427	577	553

Източник: КТИ

Основните цели при осъществяване на превантивен контрол при работа със земеделска и горска техника имат следната насока:

- предотвратяване на аварии и човешки жертви;
- намаляване на експлоатационните разходи;
- намаляване на разходите за пускане в употреба след продължително съхраняване на техниката;
- намаляване на загубите на продукция.

Осигуряването на безопасна земеделска и горска техника освен чрез контрола на пазара се осъществява и чрез контрол на техническото ѝ състояние при провеждане на годишни, сезонни и тематични технически прегледи.

През 2005 г. 102 368 броя земеделска и горска техника е одобрена след преминаване на задължителен годишен технически преглед,

За осъществяване на превантивен контрол за безопасна работа и транспорт със ЗГТ през 2005 г. в страната са издадени 297 броя наказателни постановления.

През 2005 г. на 2 502 души са издадени свидетелства за правоспособност и 962 броя свидетелства за работа със стационарна и преносима земеделска техника.

Администрацията, отговаряща за извършването на контрол на пазара на колесни трактори, системи и компоненти за тях е Контролно-техническата инспекция (КТИ). Тя е определена като орган, който е отговорен за цялостната подготовка на издаване на сертификат за одобрение на типа и също така и следи за наличие на сертификат за одобрение на типа и сертификат за съответствие с одобрения тип, които притежава всяка техника.

През 2005 г. чрез направените изменения в Закона за регистрация и контрол на земеделска и горска техника и приетите Наредби свързани с условията и реда за регистрация и за типово одобрение на ЗГТ бяха покрити изискванията на Европейския съюз по Глава 1 „Свободно движение на стоки“ и започнаха да се прилагат на практика съпътстващите наредби, транспониращи европейското законодателство в областта на типовото одобрение на колесни трактори и техните системи, компоненти и отделни технически възли.

В пряко взаимодействие и координация с изпълнителна агенция „Митници“ е приложена Директива 74/150/ЕС за типово одобрение и контрол на пазара и са проверени 1198 броя колесни трактори за наличие на сертификат за съответствие с одобрен тип. Издадени са над 50 предписания на фирми за ограничаване и спиране продажбата на нови колесни трактори, които се предлагат на българския пазар без необходимите сертификати.

5. Безопасност и контрол на храни и фуражи

5.1. Законодателна дейност

През 2005 г. започва въвеждането на европейските изисквания за хигиена и безопасност на храни и фуражи, чрез хармонизиране на националното законодателство

През 2006 г. са приети:

- *Закон за изменение и допълнение на закона за храните* - въвежда разпоредби на Регламент (ЕС) № 882/ 2004 на Европейския Парламент и Съвета за официалните проверки, които се извършват с цел верификация на изискванията на закона за храните и фуражите, изискванията за здравеопазване и хуманно отношение към животните, Регламент на Европейския Парламент и на Съвета (ЕС) № 178/2002, с който се определят общите принципи и изисквания към законодателството в областта на храните, създава се Европейски орган за безопасност на храните и се определят процедури в областта на безопасността на храните и някои текстове от Регламент (ЕС) № 852/ 2004 на Европейския Парламент и Съвета, регламентиращ хигиената при производството на храни.

- *Закон за фуражите* - въвежда разпоредбите за безопасност на фуражи от Регламент (ЕС) № 882/ 2004 на Европейския Парламент и Съвета за официалните проверки, които се извършват с цел верификация на изискванията на закона за храните и фуражите, изискванията за здравеопазване и хуманно отношение към животните, Регламент на Европейския Парламент и на Съвета (ЕС) № 178/2002, с който се определят общите принципи и изисквания към законодателството в областта на храните, създава се Европейски орган за безопасност на храните и се определят процедури в областта на безопасността на храните и Регламент 183/ 2005, определящ хигиенните изисквания към фуражите, условията за осигуряване на хигиената и безопасността на всички етапи от първичното производство на фуражи до употребата им.

- *Наредба № 35 от 23 март 2006 г. за специфичните изисквания при осъществяване на официален контрол върху суровини и храни от животински произход* - въвежда разпоредбите на Регламент (ЕС) № 854/2004 на Европейския Парламент и на Съвета, определящ специфичните правила за организирането на официалния контрол върху продуктите от животински произход.

- *Наредба № 36 от 23 март 2006 г. за специфичните изисквания при производство, транспортиране и пускане на пазара на суровини и храни от животински произход* - въвежда разпоредбите на Регламент (ЕС) № 853/ 2004 на Европейския Парламент и на Съвета, определящ специфични изисквания за хигиена на храните.

- *Наредба № 5 от 25 май 2006г. за хигиената на храните* - въвежда разпоредбите на Регламент (ЕС) № 852/ 2004 на Европейския Парламент и Съвета 29 април 2004 регламентиращ хигиената при производството на храни. Наредбата е изготвена съвместно с МЗ и МИЕ.

- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 7 от 19.03.2002 г.* за ветеринарно-санитарните изисквания към животните, предназначени за клане и при производството и предлагането на пазара на прясно месо.

- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 15 от 25.04.2002 г.* за ветеринарно-санитарните изисквания към птиците, предназначени за клане и при производството и предлагането на пазара на прясно птиче месо.

- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 17 от 29.04.2002 г.* за ветеринарно-санитарните изисквания при производството и предлагането на пазара на месни продукти и други продукти от животински произход.

- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 31 от 24.07.2002 г.* за ветеринарно-санитарните изисквания при производството и предлагането на пазара на мляно месо и месни заготовки.

- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 19 от 15.05.2002 г.* за ветеринарно-санитарните изисквания към отстреляния дивеч и при производството и предлагането на пазара на месо от дивеч.

- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 18 от 15.05.2002 г. за ветеринарно-санитарните изисквания при производството и предлагането на пазара на месо от зайци и месо от дивеч, отглеждан във ферми.*
- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 40 от 4 октомври 2002 г. за ветеринарно-санитарните изисквания при производството и предлагането на пазара на яйчни продукти.*
- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 30 за ветеринарно-санитарните и хигиенните изисквания при добива на сурово мляко, изграждане и експлоатация на млекопреработвателни предприятия, производството и търговията с топлинно обработено мляко и млечни продукти.*
- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 от 2003г. за ветеринарно-санитарните изисквания в млекодобивните стопанства (обн. ДВ, бр.5 от 2003г., изм. ДВ бр.3 от 2006г.);*
- *С Постановление на Министерски съвет № 200 от 1 август е прието допълнение на Наредбата за специфичните изисквания към наименованията и етикетирането на мляко и млечни продукти, предлагани на пазара – въвежда се дерогация по чл. 3, параграф 1, б) и в) на Регламент (ЕО) № 2597/97, при което изискванията касаещи „маслеността” в млякото за пиене, няма да се прилагат до 30 април 2009 година. Млякото за пиене, което не съответства на изискванията, свързани с маслеността, може да се продава само в България или да се изнася в трети страни.*
- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 35 за специфичните изисквания при осъществяване на официален контрол върху суровини и храни от животински произход.*
- *Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 36 за специфичните изисквания при производство, транспортиране и пускане на пазара на суровини и храни от животински произход. В наредбата са отразени бележките от ГД САНКО относно степента на съответствие с Регламент (ЕС) № 853/ 2004 и Регламент (ЕС) № 854/2004 и са въведени разпоредбите на Регламенти 2074/2005 и 2076/2005, даващи преходни периоди за прилагане и дерогации от изискванията на Регламент (ЕС) № 853/ 2004 и Регламент (ЕС) № 854/2004.*
- *Наредба за хигиена на фуражите, въвеждаща разпоредбите за хигиена на фуражите по Регламент 183/2005г..*
- *Наредба за фуражните добавки, въвеждаща разпоредбите на Регламент 1831/2003 за фуражните добавки.*

5.2. Дейности във връзка с безопасността на храните

За своевременно информиране на потребителите за наличие на пазара на опасни храни през 2005 г. започна изграждането на «Система за бързо оповестяване» (RASFF), на основание чл. 30 б. от Закона за храните и чл. 47 от Закона за фуражите. Системата се изгражда в съответствие с изискванията на чл. 50 на Регламент № 178/2002 на Европейския парламент и Съвета, установяващ основните принципи за безопасност на храни и фуражи. Разработена е като информационна мрежа, за да съобщава за преки или непреки рискове за човешкото здраве, които могат да бъдат причинени от храни и фуражи. Системата включва държавите - членки на ЕС, представлявани от отговорните органи (институции) и Европейската Комисия.

Националната контактна точка на системата, която осъществява прекия контакт с органите в Брюксел, се намира в МЗГ, към дирекция „Безопасност и контрол на храни и фуражи”. Системата има определени регионални контактни точки на територията на цялата страна, които предприемат незабавни мерки при получаване на нотификации (съобщения) от Европейската комисия и след присъединяването на България към ЕС ще изготвят такива при установяване на опасни за здравето на хората и животните храни, фуражи или материали предназначени за контакт с храни.

Доставено е оборудване по линия на проект на ФАР. Обучени са служителите включени в системата за бързо съобщаване, в случай на опасности представляващи пряк или непряк риск за човешкото здраве, които произтичат от храни, фуражи и материали в контакт с храни, по линия на проект на ФАР 2003 IB/FI/04 „Укрепване на политиката по безопасност на храните”.

В процес на изготвяне е проект на Наредба за условията и реда за изграждане, поддържане и процедури на системата за бързо съобщаване в случай на опасност за човешкото здраве, която произтича от храни, фуражи или материали предназначени за контакт с храни.

България официално ще се включи към мрежата на Системата за бързо уведомяване след присъединяването към ЕС.

По проект на програма ФАР BG 2003 IB/FI/04 „Укрепване на политиката по безопасност на храните”, по който бенефициенти са МЗГ (дирекция „Контрол на храните и тяхната безопасност”) и МЗ се проведеха следните обучения на служителите от дирекцията и на контролните органи от системата на МЗГ и МЗ за спазване изискванията към производителите и търговците на храни по Закона за храните:

През периода 14-18 ноември 2005 г. беше проведено обучение на ветеринарни лекари от ДВСК на тема „НАССР и оценка на риска - теоретично и практическо обучение на базата на законодателството на ЕС”. Обучението беше проведено от 9 лектори от Дания и Холандия.

През периода 6-10 март 2006 г. беше проведено обучение на 30 ветеринарни инспектори на тема „Одит на НАССР системи”.

От 10 до 14 юли 2006 г. се проведе обучение на 20 ветеринарни лекари за извършване на одит в обекти за производство на храни от животински произход.

Към дирекция „Безопасност и контрол на храни и фуражи” е създаден и действа специализиран отдел „Генетично модифицирани организми”. Дейностите и задълженията на отдел „ГМО” са да приема и проверява пълнотата и точността на подадените заявления за предлагане на ГМО на пазара като продукти или съставка на продукти, да участва в Комисията по генетично модифицирани организми като представител на министерството, осъществява взаимодействие с браншови организации в сектора по отношение на генетично модифицираните организми и да координира дейността с Министерството на здравеопазването и други ведомства, имащи отношение към безопасността на храните от генетично модифицираните организми.

Приет е Закон за генетично модифицираните организми (в сила от 1 юни 2005 г.), в който са въведени изискванията на Директива 2001/18/ЕС за освобождаване на ГМО в околната среда и пускане на пазара, 90/219 ЕЕС, заменена от 98/81 за работа в контролирани условия, 1946/2003 ЕЕС за трансграничния пренос). Изготвени са следните поднормативни документи към Закона за генетично модифицираните организми:

- *Наредба за работа с генетично модифицирани организми в контролирани условия.*
- *Наредба за освобождаване на генетично модифицирани организми в околната среда и пускането им на пазара.*

За запознаване на обществото с конвенционалното, биологичното и биотехнологичното земеделие дирекция „Безопасност и контрол на храни и фуражи”, съвместно с Фондация „Приложни изследвания и комуникации”, Българска асоциация на хранителната и питейна индустрия, МОСВ и други правителствени, научни и граждански институции участва в проект „Информирано гражданско общество – генетично модифицирани организми и защита на потребителите”. Проектът е с национален обхват, покриващ шестте района за планиране в България и основната му задача е да се проведат обективни дискусии по въпросите на генетично модифицираните организми, генетично модифицирани храни, биологичните храни и съвместното съществуване на земеделските практики чрез активното ангажиране на българските потребители и представителите на всички останали групи заинтересовани лица.

В рамките на проекта са издадени за масово разпространение брошура „Новите храни или какво трябва да знаем, за да направим своя информиран избор” и информационен материал за изграждане на компетентност по въпросите на генетично модифицираните организми и храни,

биологични храни и съвместно съществуване на земеделските практики (конвенционално, биологично и биотехнологично земеделие).

Проведени бяха и 2 семинара за изграждане на компетентност, 9 дискуссионни кръгли маси и Национална конференция "Новите храни или какво трябва да знаем, за да направим своя информиран избор". Създадена е интернет страницата на проекта - <http://www.bgrazvitie.net/bg/gmo/>.

Други информационни дейности са проведени и по проект "Внедряване на законодателната рамка по биобезопасност от ГМО в България". В резултат на проекта се издава бюлетин (4 пъти годишно) Biosafety Newsletters на български език. Бюлетинът е предназначен да дава изчерпателна информация за последните развития на концепциите по биобезопасност в науката, икономиката и законодателството у нас и в чужбина. Читатели на бюлетина са широка група потребители- политици, учени, земеделци, журналисти и др. Създаде се двуезичен интернет портал Български биотехнологичен информационен център www.bgbic.abi.bg, който предоставя както широка, така и специализирана информация в два основни раздела – биотехнология и биобезопасност, както по света, така и за нашата страна и е организирана мрежа от комуникатори на биологичната наука съвместно с Британски център, София.

5.3. Контролна дейност

В МЗГ - дирекция „Безопасност и контрол на храни и фуражи“ се осъществява координация на дейностите на контролните органи към министерството по изпълнение на стратегията и програмата за безопасност на храни и фуражи. Тази дейност се осъществява чрез следните основни контролни функции:

- Извършване на пълни и/или частични одити на съпътстващата документация, попълвана от компетентните контролни органи при извършване на официални проверки в контролираните обекти за установяване на несъответствия с изискванията на действащите нормативни документи по отношение правилното преструктуриране на хранителните предприятия, произвеждащи храни от животински произход
- Извършва частични и пълни одити на действията на официалните органи за контрол, за установяване степента на правилност и ефективност, при извършване на официални проверки на контролираните обекти за храни и фуражи, по отношение внедряване и функциониране на системите за безопасност и степента на надежност на самоконтрола в предприятията
- Извършва верификация на дейностите на контролните органи, при постъпване до министъра на МЗГ на жалби, молби, сигнали и оплаквания, свързани с провеждане на официален контрол на хранителни обекти за производство и търговия на суровини, храни от животински произход и фуражи
- Осъществява Контрол за съответствието на обявеното качество с изискванията за качество на Пресни плодове и зеленчуци
- Извършва арбитражен Контрол при договореното окачествяване на Пресни плодове и зеленчуци

Във връзка с правилното преструктуриране на предприятията при изпълнение на хигиенните изисквания на ЕС и прилагането на системите, гарантиращи производството на качествени и безопасни храни от животински произход беше създадена комисия, която извърши проверки на дейността на всички 28 РВМС в страната, по отношение правомерността на издадени от тях предписания, актове за възбрана, разпореждания за спиране експлоатация или отнемане разрешително за дейност на предприятия, произвеждащи продукти от животински произход. Проверени са документално, а където е необходимо са извършени проверки на място на 33 бр. млекопреработвателни фирми, 79 бр. месопреработвателни фирми, 4 бр. за производство на рибни продукти и миди, 1бр. за яйчни продукти и 1бр. за

кулинарни продукти. На основание извършените проверки и направените констатации от комисията, от подадите и разгледани жалби на предприятия в МЗГ са въведени отново в експлоатация изцяло – 3 бр. и частично – 2 бр. от млекопреработвателните фирми и 17 бр. от месопреработвателните фирми.

5.3.1. Контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци

През 2005 г. инспекторите по контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци засилиха контролната си дейност по прилагането на нормативните изисквания за качество при износ, внос и на вътрешния пазар (пазари на едро, пакетиращи пунктове, супермаркети, общински пазари, специализирани магазини за плодове и зеленчуци и др.). Значително се увеличиха проверените количества и броят на издадените сертификати, в т.ч. за преработка. През 2005 г. са издадени общо 1 318 сертификата за съответствие срещу 526 броя през 2004 г., а само за първото полугодие на 2006 г. този брой достигна 400.

През 2005 г. започна създаването на регистър на търговците на плодове и зеленчуци, като данните текущо се актуализират от инспекторите по контрол на качеството в локалната база данни. В централната база данни през 2006 г. са въведени данни за над 2000 търговци на пресни плодове и зеленчуци. Предвижда се през второто полугодие на 2006 г. въвеждане на допълнителен софтуер във връзка с функционирането на системата за анализ на риска.

Стриктното прилагане на нормативните изисквания налага повишаване на познанията на производители и търговци на пресни плодове и зеленчуци относно нормативната уредба в България и ЕС в областта на маркетинговите стандарти и методите за контрол за съответствие. Това обучение се извършва от отдел Контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци (ККППЗ), инспекторите по контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци и експерти от страни-членки на ЕС и ще продължи до края на 2006 г. През отчетния период голяма част от инспекторите участваха като лектори на семинари във връзка с информационно-разяснителната кампания и обучение на земеделските стопани по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС. Организиран и проведен бяха семинари в София, Пловдив, Сливен, Варна, Шумен, Плевен.

Обучението на експерти от отдел "ККППЗ" и инспектори по контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци се провеждаше със съдействието на инспектори и експерти от страни-членки на ЕС (Холандия, Великобритания, Литва). През 2005 г. бяха организирани и проведени 12 семинара за обучение на инспектори в България и страни-членки на ЕС, а през периода януари-юни 2006 г. - 16 семинара за обучение на инспектори в страната и едно учебно посещение в страна-членка на ЕС (Холандия). Изготвен бе и проект на Наръчник на инспектора по контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци.

През 2005-2006 г. бе доставено основното техническо оборудване и контролно-измервателни уреди, необходими за извършване на контролна дейност, като бе проведено и съответното обучение за работа с тях.

6. Наука и образование

6.1. Научноизследователска дейност

Научноизследователската дейност в системата на МЗГ се осъществява от Националния център за аграрни науки (НЦАН), Института за защита на растенията (ИЗР) - Костинброд към Националната служба по растителна защита, Института по розата и етеричномаслените култури (ИРЕМК) – Казанлък и Института по тютюна и тютюневите изделия (ИТТИ) – Пловдив.

Национален център за аграрни науки

Научноизследователската програма на Националния център за аграрни науки за 2005 г. е изпълнявана от 726 учени от над 30 научни специалности в областта на селскостопанските, естествени, технически, обществени и медицински науки. Тази структура на научния потенциал

се определя от сложността и разностранността на проблемите, които се решават от научните колективи на Постоянните Научни Звена /ПНЗ/ в изпълнение на научноизследователската, приложна, внедрителска дейност и работа по съхранение генофонда в растениевъдството и животновъдството.

Хабилитираните учени през 2005 г. съставляват основен дял (55 %) от общия научен потенциал, а съотношението към нехабилитираните учени е 1,22. Тази тенденция в момента не би могла да се оцени като отрицателна, поради това, че по-високата квалификация на учените е предпоставка за изпълнение на по-трудни и отговорни научни проекти и задачи, но поставя остро въпроса за приемствеността във важни научни направления.

Анализът на структурата на научния потенциал по научни степени показва, че НЦАН разполага с висококвалифицирани учени, като повечето от тях притежават образователна и научна степен "доктор".

Основни направления на научни изследвания и основни резултати

Научните колективи на Постоянните научни звена към НЦАН през отчетната година работиха общо по 231 научни проекта финансирани от НЦАН, 49 от фонд "Научни изследвания" към МОН, 60 по договор с други министерства, ведомства и национални организации и 175 по двустранно сътрудничество и с международни организации.

Експертните съвети към НЦАН разгледаха и обсъдиха 54 завършени проекта през 2005 г., от които 46 бяха приети, а на 8 срока беше удължен с една година. Получени са следните крайни научни продукти от приетите завършени проекти:

Направление – Растениевъдство

- Шест броя хибриди царевица за зърно - Кн-511, Кн-515, Кн-517, Кн-М611, Кн-М625, Кн-435;
- Мутантни хибриди Кнежа 515 и Кнежа 435; Методи за сравняване и идентификация на царевичните хибриди;
- Система за отбор на форми слънчоглед с повишена устойчивост на склеротинийно гниене;
- Методи за определяне на остатъчни количества от активните вещества от пестициди;
- База данни за вегетационните календари на основни земеделски култури и методика за наземни измервания на земеделски площи ;
- Усъвършенствана система на отглеждане на лозата;
- Усъвършенствана технология за производство на лозов посадъчен материал;
- Отбрани и утвърдени нови десертни (семенни и безсеменни) и винени сортове и клонове;
- Елитни генотипове и фамилии еспарзета и звездан с висока продуктивност за фураж и семена;
- Методика за селекция за създаването на алтернативни фуражни култури: хетерозисни хибриди люцерна, тетраплоиден райграс, соргосуданкови хибриди и маизсинте;
- Нови сортове и алтернативи в изграждането на система от добри растителнозащитни практики, отговарящи на Европейските стандарти;
- Нови сортове пасищен райграс Хармония, гребенчат житняк Свежина и пустинен житняк Морава;
- Усъвършенствана технология за отглеждане на зимен фуражен грах. Нов сорт пролетен фуражен грах "Керпо";

Направление – Животновъдство

- Генетичен и технологичен модел за създаване на стада говеда за угояване;
- Разработен е алтернативен растежен стимулатор - ацидифаер Zeo-Acid за зайци
- Каталог – добавки за хранителната индустрия;
- Технология за производство на екструдирани комбинирани фуражи;

Направление – Криобиология и хранителни технологии

- Нови лиофилизирани биорпродукти;
- Технология за полупромишлено производство на алкохол;
- Нови лекарствени продукти и форми;
- Сборник от технологии, инструкции и лабораторни методики ;
- Системи за добра производствена практика и контрол на критичните точки при производството на стерилизирани, сушени и замразени храни;
- Нови асортименти напитки от диворастящи плодове;

Направление - Аграрна икономика

- Критерии за избор и оценка на организационно-стопанските структури и тяхната жизнеспособност;
- Методика, апробирана върху реален обект – кравеферма;
- Предложения за промени в политиката за развитие на селските райони;
- Оценка на конкурентоспособността на земеделските продукти на вътрешния пазар и пазара на ЕС. Насоки за повишаване конкурентоспособността на аграрния износ;
- Оценка на степента на готовност на предприятията на ХВП за работа в Обединения европейски пазар;
- Насоки за развитие на аграрното производство в близка перспектива в регионален аспект;
- Проект за Наредба на необлагодетелстваните райони. Чрез система от показатели се прави оценка на обхвата и характеристиката на необлагодетелстваните райони;
- Методически указания за разработване на проекти за селски и аграрен туризъм; Модели за развитие на планински и полупланински райони с участие на туризъм;

Направление – мелиорации и механизация на селското стопанство

- Програма; база-данни за енергоефективни и екологични технологии и най-добри практики в земеделието;
- Информационна система, методики и технологии за контрол, поддържане, съхранение и защита от корозия ;
- Енергоспестяващи механизирани технологии и технически средства ;
- Методика и програма, за анализ на факторите влияещи върху себестойността на гроздова продукция; механизирани технологии за екологосъобразно производство на картофи ;
- Нормативни изисквания по отношение на технико-технологичното оборудване и системите на отглеждане;
- Автоматизирани системи за управление на светлинни програми и храненето в птицевъдството и микроклимата в картофохранилища;
- Инструкция и методика; нови и усъвършенствувани технологии и материали за ремонт и поддържане на съоръженията в напоителните системи;
- Технология за производство на тръби за капково напояване с повишени експлоатационни показатели;
- Методически и технически решения за устойчиво управление на отводняването;
- Програма за възстановяване и реконструкция на отводнителните системи в България;
- Модели и указания за напояване на основни земеделски култури ;
- Модул за хидротехническо строителство и технологията за изпълнението му;

Основните резултати от завършените проекти са публикувани в сборник "Информационни карти на завършени научноизследователски проекти през 2005 г. " - НЦАН.

Институт за защита на растенията

Научният потенциал на ИЗР включва общо 42 научни сътрудници, които работеха в следните приоритетни области:

- Подобряване качеството на живота и храните;
- Съхраняване на растителните генетични ресурси, почвата и водите за идните поколения;
- Опазване на околната среда.

През 2005 година научните сътрудници от ИЗР изпълняваха общо 21 проекта, от които 16 национални (11 финансирани от Националната Служба за Растителна Защита и 5 от Министерството на Образованието и Науката);

Институт по розата и етерично маслените култури

Научната дейност в ИРЕМК обхваща най-важните за страната етеричномаслени култури, които са обект на интродукция, селекция и изследване. През 2005 год. се разработиха 20 научни задачи, разпределени в 5 основни теми. Задачите са в областта на интродукцията, селекцията, размножаването, растителната защита, механизацията при маслодайна роза, лавандула, мента, други етеричномаслени и лечебни растения.

Институт по тютюна и тютюневите изделия

Колективът на ИТТИ работи по изпълнение на Националната програма за развитие на тютюнопроизводството в България 2003-2007 год.

Националната стратегия за развитие на тютюнопроизводството предвижда и в бъдеще България да остане основен износител на ориенталски тютюн. Основна предпоставка за това е производството на качествена и екологично чиста суровина.

Дейността на Института е насочена към стабилизиране и устойчиво развитие на тютюнопроизводството и производство на тютюнева продукция, в съответствие с изискванията на европейските стандарти за качество.

За тази цел се работи в следните направления:

1. Опазване на тютюневия генофонд;
2. Производство на сертифициран посевен материал;
3. Подобряване и оптимизиране на технологията за производство на качествени ориенталски и едрolistни тютюни.

Международно сътрудничество

Национален център за аграрни науки

През 2005 г. бе извършено предварително съгласуване и подписване на Меморандум за разбирателство между НЦАН и Китайската академия на селскостопанските науки, определящ общите условия и приоритетни направления за научно сътрудничество между двете национални институции. Подготвени и съгласувани за подписване са Рамков договор за НТС между НЦАН и ИНРА, Мароко и Меморандум за разбирателство между НЦАН и Центъра за селскостопански изследвания на АР Египет. Във връзка с подновяване на Протокола за пряко НТС бяха съгласувани общите научни приоритети с Националната селскостопанска научна фондация на Република Гърция (N.AG.RE.F). Чрез МЗГ бе изпратено становище и предложение за установяване на пряко научно сътрудничество със Съвета за селскостопански изследвания (ССИ) към МЗГ на Италия. Съгласувана бе допълнителна тематика за НТС към Работната програма за сътрудничество между НЦАН и Генералния директорат за селскостопански изследвания на Р. Турция.

Общо през годината институтите на Националния център за аграрни науки участваха в изпълнението на 175 международни проекта, от които 126 бр. на двустранна основа с партньори от 36 страни. Институтите изпълняват 49 проекти, финансирани от различни международни институции.

По програми на Европейския Съюз - Пета и Шеста рамкови програми, както и по програма COST за координиране на изследванията се изпълняват 24 проекта, в т.ч. 5 броя от Пета рамкова и 9 броя от Шеста рамкова програма на Европейския съюз. Успешните проекти по Шеста рамкова програма на ЕС са на стойност 437 375 евро. През годината Европейската комисия одобри и изпълнението на нови 5 проекта с финансиране от Шеста рамкова програма на стойност 207 537 евро, които ще стартират от 2006 г.

Институт за защита на растенията

През 2005 г. Научните сътрудници от ИЗР изпълняваха 4 международни проекта (по договор с МААЕ, НАТО - Програма "Наука за мир" и FP6 на ЕС) и сключиха договор за двустранно сътрудничество с Всерусийския научно-изследователски институт по химични средства за защита на растенията.

Институт по розата и етерично маслените култури

Научните сътрудници от ИРЕМК създадоха нов кандидат-сорт декоративна роза с наименование "АЙКО" предназначена за "ЕКСПО 2005"-Япония.

6.2. Образование

През учебната 2005/2006 г. в професионалните гимназии към МЗГ, които са 98 на брой, се обучават 31 302 ученика. Общият персонал в училищата е 5 453 души, от които 3 477 - педагогически.

Професионалните гимназии са профилирани в следните направления:

- Селско стопанство – 72 училища
- Горско стопанство и дървообработване – 14 училища
- Хранително-вкусови технологии – 12 училища

План-приемът за 9 клас в държавните училища към МЗГ за учебната 2005/06 година се запазва спрямо предходната учебна година, като направените предложения следват тенденцията на включване на професии и специалности изучавани в училищата.

При разкриването на нови специалности се акцентира на икономическата и демографска специфика на региона, потребностите на пазара на труда и желанието на учениците.

Значителното намаляване броя на децата в ученическа възраст през последната година, един обективен демографски процес, поддържането на голям брой училища, което води до неефективност на разходите и допълнително забавяне процеса на инвестиции за повишаване на качеството на образование, наложи действия по оптимизиране на училищната мрежа.

Разработи се програма за определяне на потребностите от професионално образование в областта на селското и горското стопанство и хранителната промишленост. Програмата включва разработването на методика за определяне на потребностите от професионално образование, провеждане на анкета, обобщаване на резултатите от нея и анализ на състоянието и реализацията на учениците от професионалните гимназии. Поетапно се разработва анализ на състоянието на училищата в системата на МЗГ, като изводите ще се ползват за оценка на училищната мрежа.

Разработва се и анализ на структурата на специалностите за професионално образование и обучение, с оглед актуализиране на списъка на професиите за професионално образование и обучение и по точно определяне на специалностите и професиите, по които се извършва обучението в училищата с оглед потребностите на отрасъла и региона, в които те се намират.

В изпълнение на Националната стратегия за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в българското училище, на значителен брой училища към МЗГ бяха предоставени компютри и ежегодношно свързване в Интернет. Чрез инвестиционната програма на министерството бяха предоставени средства за оборудването на компютърни кабинети. Въпреки това голяма част от училищата не разполагат с необходимите компютри за провеждане на учебен процес, както и интернет връзка за обучение и комуникация.

Продължава съвместната дейност с министерство на науката и образованието по съгласуване на учебните планове и учебни програми за професиите от професионалните направления, по които се обучават ученици в нашите училища.

Специално внимание се отделя на работата с надарените и талантиливи деца. През миналата година е разработена и одобрена от министъра на земеделието и горите Координационна програма за работа с изявени деца от държавните професионални гимназии към МЗГ. Включени са конкурси по горско стопанство, фермерство, проектиране на мебели и състезания по механизация на селското стопанство и работа с преносима горска техника. След направени предложения за промени в Наредбата за условията и реда за закрила на деца с изявени дарби, която се приема с постановление на МС, МЗГ поема ангажимент за осъществяване на специална защита на деца от училищата в системата. С представената в Министерския съвет програма за дейности на спечелилите първо, второ и трето място ученици от национални изяви се предоставят ежегодношни стипендии. До този момент са проведени национална изложба за ученици от училищата по горско стопанство и ученически горски конкурс. Съвместно с НУГ беше създадена необходимата организация победителят в ученическия горски конкурс да представи разработката си в международния горски конкурс, който ще се проведе в Санкт Петербург, Русия.

Реализират се дейности по междуучилищно и междудържавно сътрудничество и партньорство, за обмен на ученици, преподаватели и експерти с Франция, Германия, Холандия, Италия и др. Целта е да се проучат добрите практики в областта на професионалното образование и обучение. Това включва и запознаване с новата техника и технологии в областта на отделните професионални направления, в които работят училищата. МЗГ координира и дейности по разработването на проекти, свързани с европейските програми за образование („Леонардо да Винчи II“ „Сократ II“ и др.). През изминалия период са одобрени и реализирани 6 проекта.

Един от приоритетите в сферата на професионалното образование е създаване и усъвършенстване на условията за придобиване и разширяване на професионалната квалификация на работещите в аграрния сектор, горското стопанство и хранително-вкусовата промишленост. В тази връзка дейността е насочена в две направления:

1) Подобряване на професионалното обучение по програма САПАРД и изпълнение на мярка 09 (3.1 от НПРЗСР). През изминалия период са получени и обработени заявки от 3659 земеделски производители, или работещи в земеделски и горски стопанства. От одобрените от ДФ „Земеделие“ – Агенция САПАРД заявки на курсисти са сформирани 26 курса за обучение, разпределени в следните сектори: „Мляко и млекопроизводство“, „Животновъдство“, „Пчеларство“, „Растениевъдство“, „Трайни насаждения – овощни градини, лозя и ягодоплодни“, „Отглеждане на зеленчуци, цветя, етерично-маслени култури, зърнени и маслодайни култури, многогодишни лечебни растения, висококачествени сортове тютюн и памук“, „Гъбопроизводство“ и „Придобиване на професионална квалификация „пчелар-проверител“. Разработени са тръжните досиета за провеждането на процедурата по избор на обучаващи организации за сформираните курсове. Приключила е цялостната процедура по първия търг и предстои сключването на договор с избраната обучаваща организация (отнася се за сектори „Мляко и млекопроизводство“, „Животновъдство“, „Пчеларство“). За втората тръжна процедура („Растениевъдство“, „Трайни насаждения – овощни градини, лозя и ягодоплодни“, „Отглеждане на зеленчуци, цветя, етерично-маслени култури, зърнени и маслодайни култури, многогодишни лечебни растения, висококачествени сортове тютюн и памук“, „Гъбопроизводство“) е проведен първия етап - селекция на обучаващи организации след приключена работа на комисията по

изготвянето на съкратения списък. Предстои провеждането на втория търг за оценка и избор на обучаваща организация, както и провеждането на заседания на комисията по изготвянето на съкратения списък за третия търг.

2) Продължаващо професионално обучение – в държавните училища към МЗГ се провеждат курсове в различни направления за професионална подготовка по програмите на Министерство на образованието и науката за продължаващо образование и обучение.

В тази връзка са и ангажиментите на съответните структури от министерството по обучение за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника, която се извършва съгласно утвърдена наредба. Регулярно се провеждат квалификационни курсове и изпити за придобиване на правоспособност и подобряване на професионалната подготовка на курсистите.

6.3. Научно обслужване и консултации

6.3.1. Научно-изследователски институции

Национален център за аграрни науки

През изтеклата година научни сътрудници от поделенията на НЦАН оказваха навременна и компетентна помощ на МЗГ, както и на Областните земеделски служби. Те взеха активно участие в оперативни групи за консултиране на фермери и фермерски организации. С цел подпомагане и стимулиране на експерименталното производство на определени земеделски продукти, през 2005 г. продължи съвместната работа между НЦАН и ДФ “Земеделие” по използването на краткосрочни и дългосрочни финансови субсидии. Научното обслужване продължи да усъвършенства своята работа в условията на пазарната икономика, обхващайки нови задачи свързани с научно –приложната, проектантската и консултативната дейност, както и с подготовката и повишаването на квалификацията на ръководители и специалисти от институтите, земеделски производители и кооперации. Отбелязано беше активизиране и стабилизиране на бюрата за научно обслужване в институтите и РЦНПО.

Работата по Научното обслужване през отчетния период беше насочена към следните важни аспекти:

- Пропагандиране на научните продукти, решения и технологии.
- Осигуряване фермерите и земеделските кооперации с базови и сертифицирани семена, посадъчен материал, племенни животни и разплоден материал.
- Внедряване на нови технологии; създаване на подходящи условия за развитие на малките частни ферми в областта на растениевъдството и животновъдството; различни рецептури за хранителни продукти и комбинирани фуражи.
- Лабораторно обслужване чрез анализ на почвени, растителни и животински продукти с осигуряване на съответните препоръки.
- Предоставяне на високо квалифицирани консултации по всички въпроси на съвременното растениевъдство, животновъдство и хранителната промишленост.
- Повишаване квалификацията на селскостопанските производители.
- Пропагандиране на високоефективни научни продукти чрез средствата за масова информация.
- Изграждане на ефективна информационна система за научно обслужване.

Изграждането и функционирането на системата за научно обслужване се осъществява и взаимно допълва с единните и целенасочени действия между НЦАН и структурите на МЗГ / НССЗ, областни служби по земеделие и гори, САПИ, ИАСАС, НСРЗ, ИАСРЖ и др./. За демонстриране постиженията на съвременната аграрна наука в системата на НЦАН бяха изградени 133 бр. демонстративно показни полета и ферми.

Съществена помощ на земеделските стопани и специалисти продължават да оказват лабораториите от системата на НЦАН.

В звената на НЦАН се отглеждат единствените аборигенни породи животни от късорогото родопско говедо, местното странджанско говедо, средно родопската овца, каракачанската овца, местната карнобатска овца, черноглавата плевенска овца, източно балканската свиня. Запазването на тези породи има висока научна стойност като генофонд.

Институт за защита на растенията

През 2005 г. научните сътрудници от ИЗР:

- обследваха полски и зеленчукови култури в различни райони на страната съвместно със специалистите от РСРЗ с оглед уточняване на краткосрочните и средносрочните прогнози за развитието на вредителите;
- създадоха база данни за мишевидни гризачи;
- участваха в изготвянето и презентирането на Информационна система “КАДИС” за картиране на заплевеляването при зърнено-житни култури;
- участваха в биологично изпитване на продукти за растителна защита; изнасяха лекции в курсове и семинари за повишаване квалификацията на специалисти от РСРЗ и на производители;
- участваха в тематични и кампанийни срещи със специалисти от РСРЗ и земеделски производители.
- извършваха анализи за фитосанитарното състояние на земеделските култури (съвместно със специалистите от НСРЗ и РСРЗ).

Институт по розата и етерично маслените култури

Колективът на ИРЕМК осигури:

- масовото производство на новите високодобивни сортове “Свежен”, “Искра”, “Янина”, “Елейна” с много добри показатели на розовото масло;
- производство на над 62 хил. бр. лавандулов разсад от високодобивните сортове “Рая”, “Юбилейна”, “Севтополис” и “Хебър”;
- проучване и внедряване в масово производство на нови лечебни растения от дивата флора;
- проучване и внедряване на технологии за биологично земеделие в масовото производство при маслодайна роза, лавандула, мента и др.

Институт по тютюна и тютюневите изделия

Научните звена в ИТТИ предложиха и осигуриха на тютюнопроизводителите високоефективни научни продукти и технологични решения в следните направления:

- диференцирана агротехника;
- комплексни технологии;
- съдействие при производство на качествен тютюнев разсад;
- прилагане на листна диагностика;
- научно обоснован поливен режим;
- микробиологичен анализ на почви и тютюни;
- мероприятия за получаване на екологично чиста тютюнева продукция;
- създаване на нови високопродуктивни сортове;
- поддържане на сортове от всички типове тютюн;
- изследване и контрол на тютюневи изделия;

Научните работници от ИТТИ извършиха обучение на над 500 студенти, тютюнопроизводители и специалисти по Добра растително-защитна практика при тютюна, Растителна защита и агротехника на тютюна, Тютюнопроизводство, Селекция и семепроизводство.

6.3.2. Национална служба за съвети в земеделието

Една от основните дейности на НССЗ през 2005 г. е информирането и разясняването на пазарните механизми и режими на ОСП сред земеделските производители, както и запознаването им със структурите, свързани с тяхното приложение, наблюдение и контрол – Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК), Разплащателната агенция, Системата за идентификация на земеделските земи и др. На 323 мероприятия – семинари, тематични срещи, дискусии и др. стопаните са запознати със схемата за единно плащане на хектар, общата организация на пазара в секторите “Полски култури”, “Плодове и зеленчуци”, “Вино и спиртни напитки”, “Тютюн”, “Мляко и млечни продукти”, “Месо”, “Обща политика в рибарството”. Особено внимание е отделено на необходимостта от регистрацията им съгласно изискванията на Закона за подпомагане на земеделските производители и насърчаването на този процес. За разяснителната кампания по Общата селскостопанска политика на ЕС са издадени брошури, диглани, образователни листовки, публикувани са материали в националната и местна преса и са излъчени много радио и телевизионни предавания. През 2005 г. 45 691 земеделски производители са получили информационни материали по теми от Общата европейска земеделска политика, което е два пъти повече от 2004 г.

НССЗ участва в подготовката на някои планови документи за развитието на земеделския сектор през следващите години: Национален стратегически план за развитие на селските райони 2007-2013, Структура и функции на разплащателната агенция, Национален стратегически план и програма за развитие на биологичното земеделие, изготвяне на Национална политика за подпомагане на земеделските производители в необлагодетелстваните райони. Представители на Службата се включиха в разработването на Националната агроекологична програма и Програмата за ограничаване и ликвидиране на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони.

През 2005 г. съветническата дейност на НССЗ е в съответствие с целите и приоритетите на МЗГ – изграждане на конкурентноспособен и експортно ориентиран аграрен сектор, устойчиво развитие на селските райони и подобряване условията на живот и труд на заетите в земеделието. Експертите от НССЗ са оказали на земеделските производители консултантска помощ в тяхната производствена дейност, а също така и по въпроси свързани с опазване на почвите, водите, биоразнообразието, устойчивото управление на земите, производството на качествена и безопасна продукция, разнообразяване на дейностите, търсене на алтернативна заетост и др.

В областта на зърнопроизводството НССЗ проведе 122 мероприятия, два пъти повече от 2004 г. за повишаване знанията на стопаните по технологични въпроси, по изготвяне и окомплектоване на документи за целеви субсидии по Програма “Растениевъдство” на ДФ “Земеделие”, по Програма САПАРД, по програмите на Министерството на труда и социалната политика и Гаранционния фонд за микрокредитиране. На зърнопроизводителите са дадени консултации за подхранването на есенниците, за подбор на подходящи сортове, а също така и препоръки за торене на базата на 2 514 почвени анализи. Създадени са 5 демонстрационни полета – 2 с царевица в Ямбол и София-област, с пшеница във В. Търново, с ечемик – в Ловеч и със слънчоглед в Перник.

В сектор трайни насаждения акцентът на съветническата дейност е използването на висококачествен посадъчен материал, като предпоставка за успешно овощарство и лозарство, съгласно условията на ЕС. На тази тема са проведени 12 семинара съвместно с НЦАН, ИАСАС, съюзите на производителите на овощен и лозов посадъчен материал, на които са присъствали 337 земеделски производители. Проведени са още 117 мероприятия по технологични въпроси, за

запознаване на фермерите с действащите нормативни документи, както и разясняване на необходимостта от създаване на организации на плодопроизводители.

Балансираното торене и опазване на почвеното плодородие е една от темите, по която земеделските стопани са проявили интерес най-вече във връзка с качеството на продукцията и възможностите на неговото управление. По темата са проведени семинари и открити дни в демонстрационни стопанства, създадени с участието на НССЗ, на които е демонстрирана ползата от прилагане на правилно торене и агротехника при различни култури – зърнени, картофи, овощни. В лабораторията на НССЗ са анализирани 6 093 почвени проби от 1 216 земеделски стопанства в цялата страна.

Дейността на НССЗ в областта на животновъдството е свързана основно с постигане на високо качество на животинската продукция, а също така и прилагане на изискванията за хуманно отношение на животните и опазване на околната среда. Проведени са 169 семинара, 12 демонстрации, 13 лекции и 32 тематични срещи, което е два пъти повече от предходната година. По силата на споразумение между НССЗ и Националната асоциация на млекопроизводителите (НАМП) са проведени 80 семинара с около 3 200 земеделски производители за разясняване на целите и задачите на Националния млечен борд, какво представляват млечните квоти и какво налага въвеждането им. За прилагането на правилно и балансирано хранене в животновъдните стопанства, като условие за производство на качествена и безопасна животинската продукция, експертите зооинженери оказваха конкретна помощ на фермерите при съставянето на пълноценни дажби чрез компютърна програма. За тези съвети са използвани и данни от анализ на фуражи за съдържание на протеин, влага, влакнини, мазнини, фосфор, калций, микроелементи и др., извършени в лабораторията на НССЗ. През 2005 година броят на тези анализи е 1418 - пет пъти повече от направените в предишната година.

Активна дейност извършиха експертите на НССЗ за насърчаване и подпомагане процеса на създаването на групи производители. Проведени са 51 броя семинари, срещи, дискусии, както и разговори и обсъждания по темата със земеделски производители при посещения във фермите или в офисите на Службата. Очертани са основните проблеми съпътстващи сдружаването - все още неосъзната потребност от това, липса на първоначален капитал, недостиг на необходимите оборотни средства, липсата на взаимно доверие и др. Имайки предвид това, НССЗ счита, че участието ѝ в този процес е необходимо и трябва да се развива и засилва през следващата година, особено в секторите "Плодове" и "Зеленчуци", където изискванията на ОСП за производство и реализация на продукцията налагат обединяването на производителите.

Следвайки приоритетните направления в земеделската политика през 2005 г. НССЗ работи особено активно по изграждане на Система за земеделска и счетоводна информация (СЗСИ). Обхванати са 560 стопанства, в които експертите аграрикономисти са направили 4 480 посещения. Дейността им не се свежда само до събиране и обобщаване на нужната информация. Много активно те провеждат разяснителна дейност за необходимостта и ползата от воденето на счетоводна отчетност във фермите. В доклада на ЕК за напредъка на България за 2005 г. е посочено, че е постигнат напредък по въвеждане на СЗСИ, което е заслуга и на експертите икономисти от НССЗ.

Съгласно Плана за действие на НССЗ и в изпълнение на основните приоритети и цели в политиката на МЗГ, както и конкретните потребности на земеделските производители от подпомагане и обучение до края на 2006 г. екипите по места ще проведат мащабна информационно-разяснителна кампания за популяризиране изискванията за прилагане на ОСП на ЕС. Това е заложено и в Концепцията на НССЗ с Програмата за действие за периода 1-ви юли – 15-ти септември 2006 г. През второто полугодие на годината се предвижда броят на посещенията по ферми да се увеличи.

Следващото основно направление е провеждане на обучение за експертите на НССЗ и за земеделски производители. За прогнозния период се предвиждат обучения в рамките на следните проекти:

- “Подпомагане достъпа до кредитиране на земеделските производители” с ОССЗ – Бургас, Пловдив, Ст. Загора, Силистра и Плевен, включени в проект с Департамента по земеделие на САЩ в България USDA;
- обучение на зооинженерите и агрономите по проект “Укрепване на капацитета на НССЗ за прилагане на добрите земеделски практики при съхранението и използването на оборски тор и органични отпадъци” /Холандия/ и издаване на наръчник за планиране и управление на хранителния баланс на ниво ферма.
- 3 модула от семинари за обучение по създаване на организации на производители на плодове и зеленчуци в Пловдив, Хасково и Ямбол по проект с фламандското правителство /Фландрия/
- семинар за експерти по проект “Използване на директните плащания в земеделския сектор във връзка с присъединяването на България към Европейската общност” /Холандия/;
- по проект “Намаление на замърсяването от земеделието посредством промяна на земеделската политика и демонстрации, чрез пилотни проекти” /Карл Бро-Дания/ - 11 ОССЗ ще организират по 2 бр. семинари в 11-те области - Видин, Враца, Монтана, София-област, Плевен, Ловеч, Габрово, В. Търново, Разград, Русе и Силистра.

И през второто полугодие на 2006 г. ще продължи работата на Службата по изграждането и функционирането на Системата за земеделска счетоводна информация /СЗСИ/ сред 560 земеделски стопанства в страната. Предстоят да се извършат по 5 посещения на всяко от 560-те земеделски стопанства /общо 2 800 бр./, с цел събиране на земеделска счетоводна информация.

По националните програми за развитие на земеделието - Родопи, Странджа-Сакар, Северозападна България до края на годината с пряката подкрепа на експертите от ОССЗ се очаква около 60 проекта да кандидатстват за финансиране от ДФ „Земеделие”.

За първото полугодие в лабораторията на НССЗ са анализирани 2 267 проби от земеделски стопанства, на които са направени 13 327 анализа. През периода август-октомври се извършва листна диагностика, анализ на груби фуражи и основно проучване на площи за есенници, пролетници и трайни насаждения и се очаква да постъпят около 3000 проби. До края на 2006 г. лабораторията ще завърши подготовката на необходимите документи за разкриване на процедура за акредитация. В рамките на проекта с Холандия за управление на оборския тор и растителните остатъци, лабораторията е включена в международно лабораторно изпитване на почви и ще извърши първите кръгови изследвания до края на 2006 г.

7. Отрасли във връзка със селското стопанство

7.1. Фуражопроизводство

За 2005 г. в страната са произведени 711 101 т комбинирани фуражи от 170 предприятия. Делът на комбинираните фуражи на пазара и за собствени ферми е почти изравнен – 356 219 т за пазара и 354 594 т за собствени ферми.

Таблица II.99.

Предприятия, произвеждащи до 5 хил. тона комбинирани фуражи

Категории предприятия в зависимост от произведените количества, (тона)	Брой предприятия	% от общия брой предприятия	Произведени количества за категорията (хил. тона)	% от общото производство
I. до 500	49	28,8	10,10	1,4
II. от 500 до 1000	20	11,8	15,09	2,1

III. от 1 000 до 2 000	23	13,5	31,45	4,4
IV. от 2 000 до 3 000	17	10	42,26	6
V. от 3 000 до 4 000	8	4,7	27,76	3,9
VI. от 4 000 до 5 000	10	5,9	46,13	6,5
Общо	127	74,7	172,79	24,3

Източник: НСЗФ

От представените в Таблица II.99. данни се открояват производителите от I-ва категория, с производство до 500 т комбинирани фуражи. Те съставляват 28,8 % от общия брой предприятия.

Таблица II.100.

Предприятия, произвеждащи над 5 хил. тона комбинирани фуражи

Категории предприятия в зависимост от произведените количества, (тона)	Брой предприятия	% от общия брой предприятия	Произведени количества за категорията (хил. тона)	% от общото производство
I. до 5000 до 10 000	24	14,1	175,51	24,7
II. от 10 000 до 20 000	15	8,8	199,81	28,1
III. от 20 000 до 40 000	2	1,2	54,66	7,7
IV. над 40 000	2	1,2	108,33	15,2
Общо	43	25,3	538,31	75,7

Източник: НСЗФ

Таблица II. 101.

Произведени количества комбинирани фуражи по области през 2005 г. (тона)

Област	За преживни	За свине	За птици	Други	Общо
Благоевград	89,0	408,0	43,5	0,0	540,5
Бургас	2 178,2	19 991,7	17 857,4	881,8	40 909,11
Велико Търново	879,0	8 667,3	82 357,1	2 309,4	94 212,8
Варна	454,1	17 463,0	10 622,6	1 655,0	30 194,6
Видин	13,8	2 518,8	29,0	3,0	2 564,6
Враца	241,0	918,0	13 188,0	0,0	14 347,0
Габрово	653,0	634,0	3 407,0	109,0	4 803,0
Добрич	258,0	954,8	42 812,5	369,0	44 394,3
Кърджали	150,8	32,4	3 697,8	115,1	3 996,1
Кюстендил	0,0	780,0	1 650,0	0,0	2 430,0
Ловеч	3 020,0	12 078,3	10 753,0	7 794,0	33 645,3
Монтана	367,0	332,0	16 817,0	26,0	17 542,0
Пазарджик	558,0	4 880,0	8 999,0	169,0	14 606,0
Плевен	1 087,0	6 141,6	15 442,8	431,0	23 102,4
Пловдив	4 415,0	19 357,0	21 107,0	575,0	45 454,0
Разград	3 428,0	12 425,0	4 572,0	0,0	20 425,0
Русе	127,0	41 362,0	1 959,0	418,0	43 866,0
Силистра	312,9	13 870,6	4 795,6	95,5	19 074,6

Сливен	4 191,4	10 746,9	61 065,9	287,0	76 291,2
Смолян	1,0	3,0	4 418,0	0,0	4 422,0
София	2 870,8	3 739,1	27 089,2	647,8	34 346,9
Стара Загора	3 851,3	16 233,0	35 427,7	1 693,6	57 205,6
Търговище	208,0	5 717,5	2 942,7	157,0	9 025,2
Хасково	3 436,8	2 527,1	4 855,8	391,0	11 210,7
Шумен	1 488,0	18 838,5	20 792,5	1 349,0	42 468,0
Ямбол	3 642,7	11 132,2	4 422,5	827,0	20 024,4
Перник	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Общо	37 921,8	231 751,8	421 124,6	20 303,2	711 101,3

Източник: НСЗФ

Най-големи количества комбинирани фуражи са произведени в областите Велико Търново, Сливен и Стара Загора.

Производството на витаминно-микроелементни премикси е представено в Таблица II.102. Почти цялото производство на витаминно-микроелементни премикси е за вътрешния пазар.

Таблица II.102.

Производство на премикси

Предназначение	Общо (тона)
Преживни	64.9
Свине	222.7
Птици	343.2
Други видове	47.9
Общо	678.5

Източник: НСЗФ